

NÉPNEVELŐ

A KATHOLIKUS TANÍTÓSÁG HIVATALOS LAPJA

Megjelenik minden vasárnap. — Előfizetési ára egész évre 8 korona, félévre 4 korona, egyes szám ára 30 fillér. — Szerkesztőség: Budapest, Szentkirályi-utca 28. szám. — Telefon: 52—31. — Kéziratokat nem küldünk vissza.

SZERKESZTŐ:
EMBER KÁROLY
SEGÉDSZERKESZTŐ:
WOHLMUTH ERNŐ
KIADÓTULAJDONOS:
SZENT-ISTVÁN-TÁRSULAT

Megkapja e lapot minden katolikus népoktatási intézet egy példányban ingyen. Ily kérelmek az egyházmegyei főtanfelügyelőség útján intézendők a Szent-István-Társulat igazgatóságához, Budapest, Szentkirályi-utca 28.

Katholikus tanítói egyesületek és a Tanítók Országos Szövetsége.

Ezt a két tényezőt az események logikája hozta össze. Mind a kettő az egyesülésben rejlt erőt akarja meghatározott célok szolgálatába állítani; mert a társadalmi állapotok fejlődéséből azt látjuk, hogy nagy célok megvalósítására, maradandó eredmények létesítésére nagy erőkifejtés, következésképp nagy erőtömörítés szükséges. — A közös érdekek alapján való tömörülés, az erőknek egy célra való egyesítése, egységes irányítása nélkül a mai folyton szervezkedő, szünet nélkül hadakozó társadalomban lehetetlen boldogulni. Azért méltán fel lehet vetni a kérdést: szükséges-e a katolikus tanítóságot egyesületekbe tömöríteni, vagy sem? Vagy pedig, mivel ez a kérdés a tényleges állapotok, a mindennapi tapasztalat és a közfelfogás alapján már túlhaladott, azt a további kérdést kell tenni: elégséges-e a katolikus tanítói egyesületeket önmagukban megerősíteni, vagy pedig szükséges volna más, szintén tanügyi és tanítói érdekeket szolgáló egyesületekkel egyesülni és ily módon vállalt munkával szolgálni egyetemes érdekeket?

E kettős kérdésre kettős a felelet. A katolikus tanítóságnak minden más jellegű tanítósággal szemben különleges helyzete van, mert neki sohasem szabad szem elől tévesztenie, hogy nem a pusztá ismeretközlésre, nem a pusztá értelmi fejlesztésre, hanem magasabb, szebb és értékebb feladat megoldására van hivatva. Neki a halhatatlan lelket kell Istenhez hasonlóvá tennie, még pedig nem pusztá szóval, nem tisztán az ismeretek közlésével, hanem tiszta katolikus meggyőződésének érvényesítésével, a maga élő példájával. A katolikus tanító tehát az egyház felfogása és a katolikus pedagógia tanítása szerint a pap munkatársa és a halhatatlan lélek kialakításában bizonyos tekintetben az Isten szolgája. Ezt a szerepet sem az általános, sem a részletes tanítástan nem tárgyalja. Ezt a lelkiismeret sugja, az igaz katolikus meggyőződés diktálja, a

hitnek megfelelő élet táplálja. Azért az igazan katolikus tanító több mint tanító, nemcsak ismeret-terjesztő, hanem hitvalló és hirdetője a természetfölötti igazságnak, megvalósítója a természetfölötti életnek. Neki tehát vannak a más felekezeti tanítósággal egyező közös érdekei, amelyeket azokkal együtt munkálhat, de vannak különös érdekei is, amelyeket csak katolikus társaival közösen szolgálhat.

Igy tekintve a dolgot, a katolikus tanítói egyesületek különállásukat és függetlenségüket senki kedvéért és semmiféle okból fel nem adhatják és bele nem mehetnek olyan egyesülésbe, amelyben különálló hivatásuk tökéletes megvalósítását nem munkálhatják, annál kevésbé olyanba, amelyben e tekintetben még akadályokra is bukhatnak. Tekintve tehát azokat a nagy erkölcsi és nemzeti érdekeket, amelyek az önálló és független katolikus iskolaügylet és ennek folytán a katolikus meggyőződésű tanítóság függetlenségéhez fűződnek, a katolikus tanítóság egységes fellépését, egységes eljárását, egységes állásfoglalását a mai viszonyok között nemcsak kívánatosnak, hanem föltétlenül szükségesnek és elengedhetetlennek kell tartani. Ez okból a katolikus tanítóság anyagi és szellemi érdekeit szolgáló, a katolikus meggyőződésen alapuló és a katolikus öntudattól mozgatott egyesülést előmozdítani, a meglévőt erősíteni a mostani viszonyok közt elsőrangú feladatnak tekintem; nemcsak a valláserkölesi alapon nyugvó nevelés érdekében, mint sokkal inkább a magyar nemzeti érdekek szempontjából; mert napról-napra szembetűnőbbé válik, hogy *Magyarországon nincs megbízhatóbb és hűségesebb munkása a nemzeti szellemnek, mint a katolikus iskolák*; míg ellenkezőleg a hitvallásos jellegű iskolák ellenségei egyuttal megtagadói a hazafias érületnek is. A szociáldemokrata tanítók vallástalanok is, hazátlanok is és mint ilyenek, nem a katolikus tanítóság soraiból kerülnek ki. Ezeket tudva, százszor is meg kell gondolni, szabad-e, érdemes-e a katolikus tanítóegyesületek önállóságot megcsorbítani, vagy pláne feladni azért, hogy bizonyos anyagi célokat egyesült erővel valósítsunk

meg, amelyek az egyesülés folytán talán könnyebben érhetőek el.

Megengedem, hogy vannak kérdések, amelyek a katolikus iskolaügyet nem érintik és a katolikus iskolák önállóságát nem veszélyeztetik, következetesen lehetnek nem katolikus alapon álló tanítói egyesületek, amelyek a velük való együttműködést a katolikus tanítóságra nézve nem teszik lehetetlenné. Ez esetben a szorosán vett közös tanítói érdekek előmozdítása céljából más, hasonló törekvésű tanítói egyesületekkel karöltve munkálkodni a katolikus tanítóságra nézve nem jár semmi nehezséggel. Jól meg kell azonban nézni, van-e ilyen egyesület; mert rendszeren úgy szokott történni, hogy a nem katolikus és a nem hitvallásos alapon álló egyesületek a belőlük hiányzó erkölcsi tartalmat csillogó szavakkal, nagyhangú ígéretekkel, kecsesgató anyagi kilátásokkal igyekeznek pótolni, hogy a katolikus tanítóságot taborukba csalva, annak anyagi támogatásával megerősödjének és miután megerősödtek, a lépé ment katolikus tanítóság falhoz szorításával, sarokba állításával, kijátszásával és lealázó asszisztenciája mellett kezdjék a katolikus meggyőződést kigúnyolni, a katolikus pedagógia érdemeit botránys tudatlansággal, vagy ami még rosszabb, tudatos rosszakarral lekicsinyelni, a katolikus vallást ellenséges indulattal legyalázní és katolikusellenes működésüket megkezdeni. Ilyen egyesületekbe belépni, ilyeneket katolikus pénzzel támogatni és hogy fejünkre nőhessenek, anyagilag megerősíteni, sajnálatraméltó ostobaság volna. Ilyen egyesületektől várni a katolikus iskolaügy felvilágosztatására irányuló törekvést, szánalomra méltó tévedés. Ilyen egyesületekben keresni a katolikus meggyőződés tiszteletben tartását, remélni a katolikus népnevelés munkásainak megbecsülését, óriási naívság. Ilyen reményeket csak az táplálhat, ki a multat nem ismeri, a jelent nem figyeli és nem gondolja meg, hogy a nagy angol férfiú: Disraeli mely értelmű szavai szerint még a nagy politikai események mélyén is a vallás rejteződik, bár első pillanatra úgy tűnik is fel az emberek előtt, mintha a sok vérontásnak egyedül csak a földi uralom volna a végcélja.

Ha így van ez a politikában, sokkal inkább a pedagógiában, ahol a hatalmi kérdés világnézetek, erkölcsi felfogások küzdelmével párosul. Ezt különben nem szükség magyarázni azok előtt a katolikus tanferfiak előtt, akiknek alkalmuk volt más vallású, vagy vallástalan és istentagadó tanferfiakkal érintkezniök. Különösen a mostani szellemi áramlatokkal kell a katolikus tanügy munkásának számot vetnie, amidőn azt látjuk, hogy az iskolakérdés nem annyira kulturkérés, mint inkább kultusz-, azaz vallási kérdés; mert bármilyen jelszavak alatt folyjon is a harc, a küzdelem mozgó elve tulajdonképp a természetfölötti világrend és az ezen világrenden alapuló kereszténység, nevezetesen a katolikus hit, a katolikus egyház elleni gyűlölet.

Ezekből világos, hogy elsőrangú feladat és mindennél előbbre való követelmény a katolikus nevelés, a katolikus iskola, a katolikus tanítóság ügyeit természetsszerűleg szolgáló, védő és munkáló katolikus tanítói egyesületek fenntartása, támogatása és lehető tökéletesítése. Ez nemcsak becsületbeli kérdés minden hű és meggyőződéses katolikus tanítóra, hanem valóságos életkérdés. Csak ha ez biztosítva van, akkor lehet szó, keressünk-e segítőtársakat bizonyos, a katolikus pedagógiát nem érintő és nem veszélyeztető tanítói egyesületekkel? Esetleg belépünk-e ilyen egyesületekbe?

Ezzel eljutottunk ahhoz a ponthoz, ahol már határozott feleletet kell adnunk arra a kérdésre: *belépjenek-e a katolikus tanítói körök és egyesületek a Magyarországi Tanítók Országos Szövetségébe, vagy sem?* Készakarva teszem fel a kérdést ilyen módon, mert a belépés tényében több foglalattik, mint az együttműködésben. Aki ugyanis belép valamely egyesületbe, az e tényével világosan jelzi, hogy annak az egyesületnek a céljaival, törekvéseivel azonosítja magát és részt kíván venni annak munkájában. Belépünk-e tehát a nevezett szövetségbe? Ha ez a kérdés még csak az elméleti fejtegetés terén mozogna és csupán csak arra kellene felelni, vajjon helyeselhetők-e a Szövetség céljai, támogathatók-e törekvései, akkor talán igennel felelnénk; de miután a Szövetség egy fölötté fontos, lényegbevágó és a katolikus iskolaügyet közletről érdeklő kérdésben, a tanítóképesítés kérdésében 58, mondd ötvennyolc taggal már állást foglalt és a kizárólagos állami képesítésnek hirdetésével — *hogy úgy mondjam — kimutatta fogja jehérét, világos, hogy hithű és meggyőződéses katolikus tanferfiú nem támogathatja a Szövetséget.* E meggyőződéstől vezetettve itt is azt hangoztatom, amit másutt is mondtam már, ahol erre alkalom volt, hogy a Szövetség eddigi magatartása nem alkalmas arra, hogy a katolikus tanítói egyesületeket bizalomra gerjessze és belépésre buzdítsa. A fő ok nem az alapszabályokban van, hanem a Szövetség vezetőségében. Nyíltan állították a budapesti kapucinusoknál nevelt Moussong Gézaról, az elnökről, hogy szabadkőmives, aki mint ilyen a páholyok ki-rendeltje. Hasonló állítás hangozott el vezető társairól is anélkül, hogy az illetők ez ellen tiltakoztak volna. Már pedig a hallgatás az ilyen nyíltan hangoztatott vád esetén egyenes beismerés. A Szövetségnek tudomása van róla, hogy vezetőit szabadkőmiveseknek tartják, még sem mernek színt vallani. Így a Szövetség hivatalos lapja, a *«Tanító»* f. évi 5. számában zokon veszi, hogy a Nagyszombat-vidéki r. kath. népnevelők egyesületének október 19-én tartott közgyűlésén a Szövetséggel szemben tartózkodásra intettem a kath. tanítóságot. A nevezett lap szerint gyöngé érvekkel beszéltem, mert nem tudtam mást mondani, mint azt, hogy az *«Országos Szövetség emberei szabadkőmivesek.»* Nos hát jól van! Tegyük fel, hogy semmi mást nem tudtam a Szövetség emberei és azok szelleme ellen felhozni, következék-

ebből, hogy a Szövetség iránya olyan, amelyet a katolikus tanítók támogathatnak? *Ez az egy vád ha igaz, elég nekünk arra, hogy a Szövetségbe be ne lépünk és ne kövessük el azt az oktalanságot, hogy szabadkőműves igát akasszunk nyakunkba.* És ha a Szövetség annyira óhajtja az erőket tömöríteni, annyira szeretné a katolikus tanítóságot kebele-re ölelni, miért nem jelenti ki félre nem érthető határozottsággal, hogy nincs semmi alapja e vád-nak? Miért nem mondja a *Tanító* is, hogy ez az érv azért gyenge, mert nem igaz. Ez volna szinte, egyenes és becsületes beszéd. De nem így beszél, nem meri mondani, hogy a Szövetség vezetői nem szabadkőművesek, hanem így mossa magát: «a mi szerepünk — mondja a *Tanító* — a tanítók előtt világos, nem kertelünk, de soraink között sehol sincs egy szó arról, hogy vallastalanok volnánk.» Mi ez? A legnagyobb kertelés! Nem merik tagadni, hogy szabadkőművesek, arról beszélnek, hogy nem mondják magukat vallastalanoknak. Nem mondják, de úgy tesznek.

Ez a mosakodás azonban bennünket sem meg nem téveszt, sem ki nem elégít: mert nekünk nem a vallastalanság leleplezése, hanem annak nyílt kárhooztatása kell és nem elégszünk meg a hazatlanság megbélyegezésével, amelyre a Szövetség talán még kapható, hanem küzdünk a vallastalanság terjedése ellen, amelyet a szociáldemokrata Tanítók Szabad Egyesülete nyíltan vall, amely egyesület pedig céljainak megvalósítására épp úgy szükségesnek tartja a katolikus pedagógia letörését az államosítással, mint a Szövetség 58 felvilágosodott kulturhőse, a XX. század fia, a modern pedagógia hirdetője stb. stb. amint magukat szerényen nevezték.

Ezek ellen azonban sokan azt mondják, hogy azon esetben, ha az összes katolikus tanítói egyesületek belépnének a Szövetségbe és ott a katolikus meggyőződés mellett állást foglalnának, hatalmukba kerithetnék a vezetést és irányíthatnák a belső életet. Igen, ha belépnének és ha a kikü döttek megjelenének és bátran állást foglalnának! De hát hol késik ez a bátor és nyílt állásfoglalás az éji homályban? Láttuk az 58-ak dicső csatáján. Legyünk tehát kissé óvatosabbak és e órelátóbbak. A harc az Istenért és a hazáért úgyis ki fog törni előbb-utóbb, mert az istentelenek és hazatlanok szarva már igen megnőtt; de ebben a küzdelemben az Isten és a haza zászlaját nem a Szövetség fogja lobogtatni, hanem mink. Nem a Szövetség fog minket e küzdelemben támogatni, hanem az szorul a mi támogatásunkra, ha addig még élni fog és el nem nyeli veszedelmes vetélytarsa, a szájasabb, a többet ígérő és nagyobbakat mondó Szabad Egyesület, mert tudvalevő, hogy a küzdelemben, a harc hevében a se hidegek, se melegek szoktak eltűnni legelőször; sőt, ha komoly harcra kerül a dolog, a Szövetség előbb fog a szociáldemokratákkal egyesülni, mint a katolikus tanítókkal. Hisz ők rokonok, elvtársak, ha talán most még tagadják is.

Ennyit a Szövetség szelleméről!

Van néhány megjegyzésem a Szövetség alapszabályaira nézve is. Ezek a következők: 1. az alapszabályok 9. §-a szerint a tanítói körök és egyesületek legfontosabb kötelességei közé tartozik a gyűlési jegyzőkönyveket a Szövetség titkári irodájába haladéktalanul és pontosan a gyűlések után beküldeni. Ezen kívánság, tekintve a jelzett §-ban meghatározott célt, ha nem szorosan vett kötelesség, magában véve még nem volna kifogásolható, de összevetve a 2. §. d) pontjának azon kijelentésével, hogy a Szövetség a tanító egyesületek körében felmerült ügyeket, kérdéseket képviselői közgyűlésen tárgyalja (láttuk az augusztusi gyűlésen!) és azokra nézve vagy döntő határozatot hoz (miként az 58 hős) vagy döntés végett az egyetemes tanítógyűlések elé viszi, lehetetlen észre nem venni, hogy a Szövetség az egyes felmerült ügyek feletti döntéssel olyan jogokat vindikál magának, amelyek más hatáskörbe tartoznak. 2. Az alapszabályok 7. §-a a tagsági díjjal nem az egyes tagokat, hanem magukat az egyesületeket rója meg. Ezzel a Szövetség 10 évig tartó kötelezettséggel olyan terhet rak az egyes egyesületekre, amelyet csak az egyes tagok esetleges indolenciája mellett is képtelenek lesznek viselni, különösen, ha tekintetbe vesszük, hogy a megallapított 50 fillér beszédésére magának a megterhelt egyesületnek saját tagjaival szemben semmi eszköz nem áll rendelkezésére, míg a Szövetség az egyes egyesületekkel szemben az alapszabályok szerint bírói eljárást vehet igénybe. Itt tehát megfordított eljárás, valóságos jogi egyenlőtlenség forog fenn, amennyiben a Szövetség az egyesületek fizetési kötelezésével biztosítja a maga számára az összes tagsági díjakat, de semmivel sem biztosítja az egyesületeket saját tagjaikkal szemben. 3. Ami állhat az egyes tagokra, nem következik, hogy áll magára az egyesületre is, mert az egyes tagok bizonyos teher viselésére szabadon leköthetik magukat, viselve a szabad elhatározásból származó ígértükért a felelősséget, de az egyesület nem kötelezheti magát tagjai helyett, különösen, mikor az egyes tagok a reájuk egyedüli érvényes főhatósági szabályzat alapján a szövetségi díj fizetésére nem kötelezhetők.

Ezek az észrevételek — azt hiszem — elég meggondolnivalót nyújtanak arra nézve, vajjon a katolikus tanítói egyesületek már csak a Szövetség alapszabályait is ne tartsák-e elfogadhatatlanoknak. Hát ha még a szellemet és a célokat tekintjük, különösen pedig az embereket, akik az egésztest mozgatják. *Lehetetlen helyeselni, hogy a katolikus tanítói egyesületek a kellő óvatosság és mindenoldali komoly megfontolás nélkül egyeseknek inkább jóakarátú, mint megfontolt indítványa alapján beugorjanak egy olyan társaságba, amelyben kevés jóbarátot, de annál több elvi ellenséget találnak és amelyben a szabadkőművesek, zsidók, protestánsok és a jó katolikusok a kato-*

likus tanítókkal szívesen paroláznak, amíg támogatással céljaikat könnyebben megvalósíthatják, de azonnal ellenük fordulnak és lehurrogják, mihelyt katolikus meggyőződésüket nyilvánítani merészlik, mert ami katolikus, az nekik sötét és elmaradott, de ami katolikusellenes, az haladás és világosság.

A Szövetség nálunk nélkül csonka és erőtlén. Minek tegyük tekintélyessé a mi rovasunkra és minek adjunk fegyvert a kezébe mi ellenünk? Talán azért, hogy annak élet rajtunk próbálja ki a bekövetkező harcokban? Ne áltassa magát egy katolikus pedagógus sem! A Szövetség most még a nemzeti szellem talaján áll, de biztosítok mindenkit, hogy ha az események fejlődése szerint választania kell köztünk és a hazátlan szocialdemokrácia között, a szabadkomuves szövívők mind egy szálíg azok táborában fognak harcolni, akik a vallást épp úgy támadják, mint a hazát, mert akinek nem kell a vallás, nem törődik az a hazával sem. Látjuk a szocialdemokraták fejlődésén.

Guzsvenitz Vilmos.

A X. katolikus nagygyűlés.

A hét elején zajlottak le Magyarország katolikussainak nagy napjai. A bátor, az erős, az öntudatos, a harcok katolicizmus hatalmas seregei táborba verődtek, hogy imponáló nagyságuk láttan lelkesedjenek, egymás eszméiből és lelkesedéséből energiát gyűjtsenek, visszatekintve a lefolyt évre megállapítsák a megtett haladás nagyságát s meggyőződést szerezzenek a még megteendő út mekkoraságáról.

Végtelenül tanulságosak a katolikus nagygyűlések. Töméletlen értékesnél-értékesebb tanulságok kinalkognak garmadaszámra. A termékeny eszmék, az életrevaló gondolatok egész raja özönlik elénk; s az ilyen alkalmakkor természetesen felvetődő gondolat-polyva, eszme-surrogatum annyiban szintén nem egészen haszontalan, hogy a megvitatás reflektora segítségével meglátjuk silányságát vagy értéktelenségét.

A nagygyűlés gazdag terméséből lapunk hasábjain folytatólagosan összegyűjtjük a legszebb kalászokat, azokat, amelyek a katolikus pedagógia táplálására termettek.

A tudomány hatása az életre.

Szekély István dr. előadása.

Hangosan dobog e napokban a magyar katolicizmus szíve, megszólal az ébredező oroszán hangja; lehetetlen, hogy együtt ne rezegjen vele e hatalmas szervezetnek agya és idegzete: a katolikus tudomány és irodalom. Ezért kaptuk bele az idej katolikus nagygyűlés programjába mai közös díszgyűlésünket.

Ujabb időben többször fölvetették lapjaink a kérdést: mi az oka, hogy örvendetesen fellendült katolikus tevékenységünk eredménye nem áll arányban igyekezetünkkel és végzett munkával? Mi az oka, hogy mozgalmaink nem tudják a magyar katolikus tömegeit magukkal ragadni, nem tudnak mélyebb és maradandóbb hatásokat létrehozni.

Különböző feleleteket adtak e kérdésre, melyek mindegyikének többé-kevésbé igaza van, mert csakugyan sokféle ok hátráltatja fáradozásaink sikerét. Van azonban oly ok, melyre a hozzászólók következetesen elfelejtenek rámutatni s amely véleményem szerint talán valamennyi közt a legfőbb és ez az, hogy hazánkban még mindig *nincs elég erős és elég nyilvános keresztény és katolikus szellemi tudomány*; azért művelt közönségünkben sincs meg a tudományos meggyőződésre, az igaz filozófia elveire alapított *keresztény világnézet*.

Lélektani törvény, hogy az érzelmek, törekvések és tettek világát az értelem, az ismeret, a meggyőződés vezetik. Innen van, hogy a tudomány elvei lassan, de biztosan átmennek az életbe. Az orvosi tudomány szerint a betegséget okozó infekció és annak kitörése közt bizonyos idő telik el, mely alatt a baktériumok szaporodnak s a szervezetet kikezdi. Így vagyunk a tudomány hatásaival. Arra, hogy a tanok és elvek átmenjenek az életbe, gyökeres átalakulásokat vagy heves rázkódtatásokat okozzanak, több-kevésbé időre van szükség, mely alatt az eszmék érnek, terjednek és befészkelik magukat a lelkekbe. Ezt nevezem az elvek lappangásának, incubatiojának.

Ezen lappangás ideje koronkint és a körülmények szerint változik, ma pedig a könyvnyomtatás és világforgalom következtében gyorsabb, mint régen volt. Az evangéliumnak három század kellett, hogy újáteremtse a pogány világot; a renaissance egy század alatt készítette elő az újkort és reformációt; az enciklopedisták félszázad alatt hozták létre a francia forradalmat; a materializmus néhány évtized alatt megszülte a forradalmi szocializmust. Ma már egy-két évtized elég arra, hogy ami elmélet, böleselkedés volt, amit a naiv optimisták és a rövidlátó hatalmasságok mint a professzorok hóbortját kinevettek, a közvéleménybe és az életbe átmenjen. Ami tehát korunkban a tudomány tanítása vagy tévedése, az, hacsak maga a tudomány meg nem dönti, rövid idő múlva megjelenik az emberek erkölcsében, a társadalomban, politikában és intézményekben. Szóval, aki tudni akarja, milyen lesz a jövő, nézzen be a mai tudomány tükrébe, ott látja annak előképét.

S mit tanítanak a tudományok ma? A modern filozófia alapja a kantianizmus és az agnoszticizmus, melyek minden érzékfeletti dolgot, minden metafizikát tagadnak, magát az Isten és lélek létét legalább is bizonytalanná teszik; továbbá a relativizmus, mely minden igazságot csak viszonylagosnak, ideiglenesnek, magát az erkölcsöt és jog alapfogalmait változóknak mondja. Az anyagelvi természetbölesélet és lélektan szerint nincs más, mint anyag és mozgás, szabadakarat és felelősség nincs, halhatatlan lélek nincs. A természettudományok nem annyira bűvárai, mint lármás vigécei örök világról, örök fejlődésről beszélnek, a darwinisták az embert is a véletlen fejlődés művének, az állat és majom származékának hirdetik.

Már a keresztény erkölcsant is megtámadják, melyet eddig legalább méltányoltak; az élet egyetlen céljává teszik az élvezetet; az erkölcsöt együgyűségnek gúnyolják, a bűn jogát, a test fölshabeditását védik, a családöt elvakult intézménynek tartják. A jogtudósok nagy része tagadja a természetjogot, az észbe és szívébe írott, a világ rendjében megvalósított abszolút érvényű, változhatatlan jogelveket, melyek minden pozitív törvényhozás alapjai.

A szabadság, egyenlőség, népfelleg elveit sok állam-böleselő annyira túlhajtja, hogy annak logikai következménye minden tekintély és rend elvetése. A vallástörténet újabb kutatói azt vitatják, hogy a kereszténység a zsidó és görög szellem keveredéséből, babiloni, egiptomi és perzsa hitregékből, a zsidó nagyzas szülte messiási eszmék félreértéséből eredt s azután a Harnack-féle evolutio útján fejlődött. Mások a történelmet hamisítják meg és az egyházat, mely az európai műveltséget megteremtette, mint a kultúra ellenségét, mint az emberiség haladásának és boldogságának főakadályát tüntetik föl.

Ilyen és ehhez hasonló dolgokat hangoztatnak ma a souverain tudomány nevében. Ezt tanítják az egyetemeken, sőt a középiskolákban, külföldön még inkább, mint nálunk, ezzel van tele csaknem minden könyv, melyet nem papok írnak, ezt hirdeti a kézenforgó könyvpéldányoknak legalább kilenc tízedrése. Hasonló gondolatok lappanganak még jobbérzelmű tudósok és tanárok műveiben és előadásaiban is, s ha ők maguk tartózkodnak is a veszedelmes következtetésektől, levonják azokat tanítványaik. Amit pedig a tudomány konyháján főznek, azt higabb lére eresztve, szépen körülgarnirozva föltalálják a nagyközönségnek az ismeretterjesztő és úgynevezett szépirodalom, a sokszor felületes, szenációhajhászó napisajtó s a divatos népszerű előadások, nem mulasztván el természetesen a bizonytalan fölfevéseket és alaptalan véleményeket, kivált ha a szenvedélyeknek kedveznek, a tudomány bebizonyított igazságai gyanánt adni elő. Ily módon az eszmék mindig mélyebb és mélyebb rétegekbe szivarognak le, közvéleményé és szokássá lesznek, lassankint a törvényhozásban és államban is érvényesülnek; s ami alkotói fejében talán csak jóhiszemű tévedés vagy ábránd volt, az a durva tömeg kezében sár lesz, mellyel minden nagyot és szentet bemoeskol, tüzes csóva, mellyel a műveltséget, erkölcsi és társadalmi rendet lángba borítja és fölrobbantja s a társadalmi forradalom, anarchia és barbárság felé viszi az emberiséget. Ez lesz a bellum omnium contra omnes. Aki a szellemi és társadalmi forrongások mélyére lát, el fogja ismerni, hogy nem túlzok.

Egy erő van, mely ezt a folyamatot föl tudna tartoztatni s ez a *keresztény vallás*, mely már egyszer atalakította a világot. De éppen ez a baj, hogy a keresztény hit fogyatkozott meg napjainkban. Népnünknek még csak van olyan, amilyen hite; de azt is ostromolja a szocializmus, a rossz sajtó és az urak rossz példája. Művelt közönségünk nagy részében azonban vagy teljesen hiányzik a vallásos meggyőződés, vagy igen gyenge. Ilyen sereggel nem lehet győzni, kételkedő, habozó lelkekkel nem lehet nagy tetteket végbevinni, történelmi katasztrófákat megállítani. Ehhez csontig-velőig ható meggyőződés és ebből fakadó erő meg lelkesedés kellene.

A kételkedést kell tehát orvosolni, keresztény meggyőződést kell teremteni. Ezt pedig pusztán szónoklattal, társulatokkal, ajtatossági gyakorlatokkal el nem érjük, keresztény tudomány nélkül. A gyermeki hit ma nem elég a művelt embernek. Ezek már gondolkodnak, vallásellenes tanokat hallanak és olvasnak s joggal követelik hitük tudományos igazolását. A tudományok számtalan új kérdést vetettek föl, melyekre felelni kell, új fölfedezéseket tettek, melyek látszólag a hittel ellenkeznek, vagy legalább összeegyeztetésük nagyon sok tudást kíván. Igaz, hogy a hitetlenség oka többnyire a szív romlottsága. De nem mindig. El kell ismerni, hogy ma is a hitnek és

tudománynak problémái vannak, melyek jóindulatú és erkölcsös embereket is megzavarhatnak. Az ifjúságba pedig sokszor belenevelik a kételkedést és hitetlenséget, mikor még sem elég érett esze, sem elég tudása ninesen arra, hogy a vallás nagy kérdéseiről ítéljen; később pedig sem idejük, sem alkalmuk nines arra, hogy a vallást tanulmányozzák, minek következtében kétségeiket nyílt sebek gyanánt hordozzák végig az egész életen. Isten a bíró, de én nem merem őket elítélni.

Ha tehát azt akarjuk, hogy a kereszténység befolyását a magán- és nyilvános életre megtartsa, sőt növelje, égető szükség van a hittudomány szakszerű művelése mellett a vallási igazságoknak megfelelő tudományos földolgozására a művelt világi közönség számára, a hit tudományos megokolására, védelmére, a hit és tudás összhangjának ápolására. De a védekezés maga nem elég. Az apológia a szellemi harc fegyvere, melyre szükség van a támadások miatt, kivált a gyakorlati tanításban és népszerű irodalomban. De harcból nem lehet megélni, ehhez alkotó munka szükséges. S magának az apológiának is csak akkor van tudományos értéke, ha mint a papirpénz az érclapra, úgy a tudományok pozitív művelésére, szaktudósok tárgyilagos munkájára támaszkodik.

Azért keresztény tudományt kell teremteni az egész vonalon, az összes tudományokba be kell vinni a kereszténység szellemét s evégből helyet kell foglalni a hívő keresztényeknek a tudományok minden ágában. Ki kell venni részünket a munkából. Régen az egyház minden tudományban vezetett; de meg is volt az összhang vallás és tudomány közt. Bizalmatlanul és féltéken elzárkózni a tudománytól nines okunk. Szemet hunyni a tudomány eredményei előtt, nem használ semmit, sőt veszedelmes. A tudomány halad a maga útján s ha nem megyünk vele, dolgozik nélkülünk, sőt ellenünk. Ha kivonjuk magunkat a munkából, azt érjük el vele, hogy a tudomány mindig jobban ellenséges kezembe kerül, mint ez például az antropológiával, őstörténelemmel, bibliakritikával és assyriológiával történt. Legjobb hitvédelem a keresztény tudós, aki lelkében a tudományt a hittel össze tudja egyeztetni. Többet bizonyít a hit és tudás összhangja mellett egy Newton, Cuvier, Secchi, Pasteur, Lapparent, Wasmann, mint száz hitvédelmi könyv. A kereszténység nem penészvirág, mely pincében tenyészik, hanem termékeny fa, mely csak a napfényben és szabad levegőn tud igazán virulni.

Ha Magyarországon mi a keresztény tudományt meg nem erősítjük és föl nem virágoztatjuk, ha az intelligenciában öntudatos, szilárd vallásos meggyőződést létrehozni nem tudunk, akkor hiábavalók azon közjogi biztosítékok, melyek ma még a vallást és egyházat védik, hiábavaló minden társadalmi és politikai szervezkedés, sőt keveset használ a legbüzbőbb lelkipásztorkodás is. A modern szellemi és politikai áramlatok sok helyen már elsodorták s nálunk is elsodorni készülnek azon közjogi intézményeket, melyekben bizakodunk; az állam-bölcsélet már — helyesen-e vagy helytelenül, az más kérdés — kimondta reájuk legalább lelezzetten az ítéletet. Társadalmi és politikai mozgalmaink hiú szereplések és ártatlan tüntetések, ha gyökerüket a katolikus tudomány által megmunkált talajba nem eresztik. A külföld példája bizonyítja, hogy a katolikus politikai és társadalmi mozgalom ott legerősebb, ahol, mint Németországban és Belgiumban, erőteljes katolikus tudományra támaszkodik. Enélkül nines

is értelme és jogosultsága semmiféle akciónak. Eleven tudományos élet nélkül a lelkipasztori buzgóság sem sokat segít. Aki a prédikációra legjobban raszorul, az nincs a templomban. A hitelet minden virágját, a legjobb nevelés gyümölcseit letarolja egy csapásra a kételkedés fagyos szele, ha a hit és tudomány közt ellentét támad a lélekben. S ha a papság nem elég képzett, ha nem tudja szellemi egyenranguságát, sőt egyes tagjaiban felsőbbségét a művelt közönséggel éreztetni, ha nem tud a modern gondolkodásról a maga terén hozzáférni, tanítását a tudomány nyelven igazolni: szavanak a műveltebb körökben kevés fogantatja lesz.

Közjogi intézmények, politikai és társadalmi szervezetek, lelkipasztorok a magyar egyház épületének pillérei, oltára és szöszeke a hitelet, alapkövei a hitagazatok. Nyugodtan dicsérjük az Istent e templomban, bizva abban, hogy sziklara van építve. De ha alapköveit nem kötik össze a tudomány vas-kapcsai, ha nem forrasztotta össze annak cementje, akkor megrepesztik azokat a földrengések, alámosások a vizek, kifúrják a patkányok s ha nem vigyázunk, dinamitot rak az ellenség a falak alá. A szikla ugyan megmarad, de összeomlik az épület. Mert az örök fennmaradás isteni ígéretét csak a szikla kapta, nem az épület, csak az egyetemes egyház, nem a magyar egyház.

Annyi bizonyos, hogy új világ küszöbén allunk, melybe Isten tudja, mennyi fog átmenni azon intézményekből, melyek nélkül ma a világot szinte el sem tudjuk képzelni. Ez az új világ, lehet, hogy sok próbálgatás és hanyattatás után, de végre is eszmék és elvek szerint, a tudomány alapján fog kialakulni. Nem a tárgyi igazság alapján, hanem az alanyi igazság alapján, amit joggal vagy nem joggal igaznak tartanak, vagyis a tudomány állításai, föltevésai, esetleg tévedései alapján, mert tényleg ezek kormányozzák az emberek cselekedeteit, nem az ismeretlen vagy el nem ismert tárgyi igazság.

Ma még az eszmék forrnak, az elvek harcolnak, filozófiai rendszerek, világnézetek küzdenek a létért. Hitünk és meggyőződésünk szerint e harcban, ha egy ideig más tanok jutnak is uralomra, de végre mégis a keresztény világnézet fog győzni. Csak az a kérdés: mikor? Mert nem azért alapította Krisztus a keresztény vallást, hogy annak igazsága a világ végén kitudódjék: hanem hogy mindenkor és mindenütt uralkodjék a lelkeken, megvilágítsa az elméket, megnevesítse a szíveket, szabályozza a tetteket, kovász gyanánt átalakítsa a társadalmat, megnyithatja e síralom völgyének nyomorúságát s boldogítsa az emberiséget ezen és a másvilágon.

Hogy a kereszténység ezen célját elérje, tegye meg mindenki, amit a maga körében a kath. tudomány és irodalom érdekében tehet. Állítsunk tudománytal szembe tudományt, irodalommal irodalmat. Partoljunk a mi tudományunkat és irodalmunkat s bojkottaljuk azt, mely hitünket támadja és gúnyolja. Becsüljük meg a tudományt: ne legyen az a katolikus közélet hamupipóké e. Becsüljük meg tudósainkat: hiszen úgyszólván oly kevesen vannak s az ellentábor részéről úgyszólván oly kevés méltánylásra találnak. Ébredjen már a katolikus közvélemény is tudatára annak, hogy az igazság kutatása, védelme és terjesztése, kivált a keresztény vallásnak tudományos megokolása és védelme a legfontosabb és legmagasabb munka, minden katolikus intézmény létjogának igazolása és minden sikeres katolikus mozgalom alapja és feltétele.

Individuum tárgyalás a váltószámgépen.

Grube módszerének túzásait csakhamar felismerték és elhagyták a németek, mert szám-individuum csak tíz van s a mi nem individuum, minek azt úgy tárgyalni? Azt is belátták, hogy *schliesslich wird dem Kinde die Gesellschaft allzu gross*. De tízig kétségtelenül szükséges az, csak hogy a sok tétova fejtegetés helyett a műveletek természetes és össze nem zavarható sorában, melybe a mellékkérdések is beilleszthetők. E sor: A. számlálás, B. összeadás (és szétbontás), C. pótkivonás, D. vét kivonás (és összehasonlítás), E. szorzás, F. szoroztás (t. i. részosztás), G. mérosztás, H. részelés.

Megjegyzem, hogy beszéd- és ért.-gyakorlatnál ismertetjük a négy pénzérmét és képmásait a számgépen, melyet már e körben kell megszokni a gyermeknek, hogy hasznát vehesse tízuntól, amikor semmivel sem pótolható. E számgép mellett főleg az ujjak, az óraszámok rajza, a 3, 6 és 8 szögű ábrák, 7-nél Göncöl szekere, 9-nél kilences Matyi, úgy ablak, szobasarkok stb. szerepelnek: részlésnél pedig a mérőrúd. Ezek használata ismeretes lévén, a váltószámgép mellett csak az órára leszek tekintettel.

Lássuk pl. a 6 tárgyalását: A. Óra után I, II... V (=elbe fordított kéz 4 és I ujj), V és I külön néven hat (VI). Számológépen: 1, 2... 5 arany (aztán korona nikkal vagy fillér), 5 és 1 az 6. A váltón párosával 2, 4, 6. A római szám nincs előírva, de kitűnő graf. eszköze a számmegrögzítésnek s a gyermek jökor tanulja az órát ismerni. A számológép pedig az orosz golyók helyett a közelében is leggyakoribb 4 különböző számtesten, a pénzérméken szemléltet. Fokozza a tanítás sikerét az 5-ön túl használható kézigép. Idő, pénz, a két legfontosabb tényező.

B. $V - I$ vagy $I + V$ az 6, a váltón: $4 - 2$ vagy $2 + 4$ az 6, a helytérén $3 + 3$ az 6. A 6-nak képzői tehát 1 és 5 vagy 5 és 1, 4 és 2 vagy 2 és 4, 3 és 3. C. Órán I-et elfödve: V meg hány az VI? Ugy $I +$ hány az VI? A helytér minden során kirakva 6 számtestet ujjal elválasztom a pótszámokat, kérdve: $5 +$ hány az 6, $4 +$ hány az 6 stb. végig és a váltón is. Mi az, ami 1, 2... 5-tel több, mint 5, 4... 1?

D. VI-ből letörlek I-et vagy V-öt, marad? 6 arany, korona, nikkalból kiadok 1, 3, 5-öt, a váltón 2, 4-et, marad? Hány az, ami 1, 2... 5-tel kevesebb, mint 6?

E. A helytérén fölteszek 2-szer 3 pénzt, lesz $3 + 3$ az 6; a váltón előhozok 3-szor 2-t, lesz $2 + 2$ az 4, $+ 2$ az 6. — 6-szor kapok 1 K-t az = 2-szer 1 háromszor adva, vagy 3-szor 1 kétszer adva. F. 6-nak a fele (helytérén) 3, a váltón 3 párnak a fele 3 drb, 3 párnak vagy 6 drbnak a harmadosztálya 1 pár, vagy 2 drb. — 2-szer, vagy 3-szor, vagy 6-szor hány az 6? — G. 1, 2, 3 pénz a 6-ban annyiszor van, ahányszor kivonható, $6 - 2 - 2 - 2$ tehát 2 van 3-szor stb. — 2-szer, 3-szor, 6-szor hány van a 6-ban?

H. A métert 6 egyenlő darabra részlení nehéz, tehát vagy 3-ra vágjuk s minden 3-ad részt felezzük: vagy felezzük s mindegyiket 3-ra osztjuk. Tehát 1 m.-nek 6-od osztálya = mint a félméter. 3-ad osztálya, vagy 1 harmadosztálynak a fele. Most az alsó henger 2 darabját előre eltakarván, ugyanezt ismétlem a hatos hengeren.

Az is nagy előnye a váltószámgépnak, hogy azon 5 mindig $3 + 2$, 6 mint 2×3 , 9 mint 3×3 , tíz mint 2×5 vesődik az elmébe. De óriási haszna csak tizen tú fog jelentkezni.

Dr. Ében Mihály.

IRODALOM. MŰVÉSZET.

Milyen legyen a jó történelmi tankönyv?

Altalános baja a mi tankönyveinknek, hogy többé-kevésbé nem felelnek meg annak a célnak, amely végett irattak.

Mint majd minden tankönyvvel, így van ez a történelemmel is. Ezt legjobban igazolhatják azok a tanítók, akik történelmet is tanítván, igen gyakran kénytelenek jegyzésekkel, javításokkal korrigálni némileg a benne levő hibákat.

Milyen is legyen hát egy jó történelmi tankönyv? Mi legyen az anyag, milyen legyen az előadás módja és végül minő legyen a szellem?

Mert mi is a történelemtanítás egyik fő célja? Jellemfejlesztés, alakítás. Bár a történelemnek a gyermek jellemére való nagy befolyását utóbbi időkben iparkodnak egyesek tagadni, magyarázni; ennek igazságát azonban meg nem dönthetik.

Ezen cél érdekében kell, hogy a gyermek lelkében visszhangra találjon az előadott anyag.

Kell, hogy a gyermek az előadás és a tanulás alatt beleképzelje magát az eseménybe, lélekben együtt legyen a szereplőkkel.

Ott legyen mikor Árpád elfoglalja hazánkat, lássa magát is vágató paripán és szüljék meg elméjében a gondolat, hej ha még egyszer úgy lenne.

Legyen ott Vajk megkeresztelésén, boruljon le ő is Szent Istvánra az Istenanya képe előtt. Látta be a pártoskodó főurak viszályainak káros voltát a házára nézve. Érezze a csapást, melyet a tatár mért ránk és legyen együtt Hunyadival Nándor ostrománál.

Ha ezt a gyermek így mindvégig cselekszi, ha lelke kiszáll a XX. század túlságig modern, reális légköréből és visszazáll abba az időbe, amikor Árpádot még hősnak tartották s nem rablóvezérnek, mikor még hittek abban, hogy él a magyarok Istene s a hazaszeretetet nem tartották bűnnek, ősi elavult fogalomnak, akkor meg fog felelni a történelemtanítás céljának.

Ne azt a rideg történelmet adjuk a gyermeknek, mely tele van nevekkal, bonyolult eseményekkel, számokkal, hanem válogassuk ki ebből azt az anyagot, amely legjobban alkalmas a gyermek figyelmét lekötöni.

Ne a pusztá eseményt mondjuk el, hanem öltöztessük azt élénk, szemléltető szavakba, hogy a tanuló ne csak azt tanulja meg, hogy Nagy Lajos lennjárt Nápolyban öccse halálának megbossulására, hanem csodálja egyszersmind a királynak önfeláldozását, hősiességét, érezze annak nagylelkűségét és büszkeségét.

Ha a könyv képes megfelelni ennek a célnak, akkor jó.

A történelem, ha helyesen tanítjuk, igenis alakít jellemet. Nem leszünk ugyanis Szent Istvánok, Szent Lászlók, Hollós Mátyások, mert ők maguk korszakokat teremtettek, de megtanítjuk tisztelni az őseket, a nagyokat, példát mutatunk arra, hogy kiket kövessünk, nem azért, mert Pázmányok, Zrínyiek akarunk lenni, hanem, hogy jó magyarok lehessünk.

Hogy ez így legyen, arra nem elég a slöjd. Mert az a népiskola V—VI. osztályába járó gyerek bármiképp is iparkodik lerajzolni — szent Istvánról lévén szó — Székesfehérvár városát szürke papíron, vagy pedig agyagból megmintázni a székesfehérvári templomot, sok gyönyörűséget az ilyen történelem

tanításában nem fog találni. Az ilyen történelemtanítás minden lesz, csak az nem, aminek lennie kellene s legföljebb azt érzük el, hogy a tanuló unalmában a szomszédja fejéhez dob egy csomó agyagot és így maga csinál egy kis történelmet, amely ha esetleg balul is üt ki reá nézve, de mégis esemény, mégis olyan, ami érdekesebb a sok ruha kivarrásának magyarázatánál.

Ez, kérem, nem történelem tanítás. Az, ha én egész éven át művelődéstörténeti előadást tartok, ahol tudvalevőleg nem fordul elő a hullával táncoló Kinizsi, meg az álnok Cilley — és ahelyett, hogy a nevezetesebb események által vázolnám annak a kornak gondolkodását, szokásait, megismertetném vele nemcsak a hőseket, nemes jellemeket, hanem a fondorkodó, hamis embereket is, mondom, ilyen tanításnak nem lesz semmi eredménye.

Igenis, a történelemnek nem az a célja, hogy az a törvényszerűséget, a Teremtő által megállapított természeti törvényeket ismertesse meg, mert az emberre nézve megállapított törvényszerűség egyedül a folytonos haladás a jobb, a tökéletesebb felé; hanem a történelemnek főtárgya a jellemek, a történelem alakítja a jellemet. Ez utóbbit nem is lehet elvitatni, bármennyire is óhajtanák tán egyesek, ezt nem lehet kimagyarázni, ezt nem lehet pótolni semmiféle slöjd munkával, mert a jellemfejlesztés példányképet kíván, erre pedig szent István király palástja nem elég.

Hála Isten, még nem tartunk ott, amikor a történelemnek valódi célja, a lélek s a jellem nemes irányba való nevelése ki volna küszöbölve az iskolából. Még szabad tanítanunk a harcot, még szabad mondani az iskolában, hogy Mohácson hany ezer ember ontotta vérért azért, mert szerette hazáját. Szabad nekik, ahelyett, hogy a Libertás zászlók szövésének titkát fejtegetnénk, a kuruckor hőseiről is beszélni, előhozhatjuk Rákóczi, pedig neve abban az időben egyenlő volt a vérrel, harccal, de egyúttal a szabadsággal is.

Ha majd nem taníthatjuk egyszer a «nagyokat» nem ismertethetjük erényeiket s hibáikat, hogy a gyermek megismerve a nagy, nemes jellemeket, annál inkább kerülje, utálja a jellemtelenekeket, akkor beszélhetünk a régi pénzekről, ruhákról, mint a történelem fő anyagáról. Akkor majd megrajzoltatjuk a népiskola V. osztályú növendékével szürke papíron Székesfehérvár városát és csináltathatjuk agyagból a székesfehérvári templomot is.

Addig azonban, míg ez az idő elkövetkezik, csak maradjon meg a régi elv, hogy a jó történelmi tankönyvnek nem a Teremtő által az emberiségbe ojtott törvényszerűségét kell ismertetni, hanem az egyéni jellemet kell helyes irányban nevelnie.

Az ilyen tankönyv jó lesz. — *Velledits László.*

■ **A mezőgazdasági háziipar kézikönyve.** *Skultény* László székesfehérvári gazdasági népiskolai tanító ily című könyve hivatva van arra, hogy kitűnő szolgálatokat tegyen a háziiparral foglalkozó szakembereknek s az ifjúságnak és földművelő népnek egyaránt. Különösen azok forgathatják nagy haszonnal, akik a gazdasági népiskolában vagy bárhol másutt bevezették a háziiparba, mert e könyv kiváltképpen alkalmas arra, hogy a tanfolyamokon tanult dolgokat emlékezetükben megőrizzék. Irodalmunkban úttörő ez a könyv s haszna háziiparunkra hamar észrevehető lesz. Szövegét nagyszámú ábra teszi szemléltetessé. Ára 2 korona 40 fillér. Megrendelhető a Szent-István-Társulat könyvkereskedésében.

Modern tanítók, modern tanfelügyelők. Szerkesztette: dr. Pataki János kir. s. tanfelügyelő. Ára 4 kor. 50 fill. A szerző e munkájának könyvpiacra való bocsátásával az volt a célja, hogy az elengedhetlenül szükséges és egészséges viszony előfeltételét megteremtse a tanító és tanfelügyelő között: a kölcsönös kötelességek és jogok helyes ismeretével. Munkája három részből áll: I. Ideális célok. Ennek keretében a tanító és tanfelügyelő kötelességeiről elmélkedik, valamint a tanító és tanfelügyelő viszonyáról is ír néhány oldalon kevés tartalommal. «Az egyházi tanfelügyelet egészséges pótlására a járási vagy más alkalmas tagozatú állami tanfelügyelet szervezendő. Meggyőződésem szerint ez a szeparáció életbevágó érdeke az igazán evangéliumi szellemben élő egyházaknak, melyek nem uralkodni, de a lelkek üdvének szolgálni akarnak.» Néhány német citátumot is közöl — mire ellen-citátumokat éppen nem volna nehéz gyűjteni — melyekkel erősíteni akarja álláspontját az iskolának az egyháztól való fokozatos elvételére. Végül oda konkludál: «A helyi tanfelügyelet (plébános, esperes-tanfelügyelő) az egyház és iskola egytorma érdekében teljesen kiküszöbölendő, mint célszerűtlen és sok jogellenességgel és a tanítóság gyakori erkölcsi kárával járó intézmény». A kis hamis elég jól tud fogalmazni, hogy a tanítóság előtt tetszetőssé tegye az iskola és egyház szétválasztásának eszméjét. Pedig hát arról sem tudunk sokat, hogy Pataki uram, a doktor úr hány évtizedet töltött az elemi iskolában? Miféle tanítói kvalifikáció révén lett tanítóvezér? Ezen igazán irodalmi «zsöngéjén» kívül hány pedagógiai művet írt? Mint tanítóegyesületi elnök (ha lett volna) mennyiben tereit a figyelmet a tanítók közhasznú munkájára? A kérdéseknek egész sorára kérnénk választ a nemzetbódogító pedagógiai reformátortól s ha a feleleteket összevetném az ő elméletével, menten ott hagyhatná a nemeshivatású tanfelügyelői állást! De hiszen a földolog izgatni a tanítóságot az egyház ellen. Ismerjük a Hofrichter-féle elméleti ciánkálipirulákat. Szép a doboz, édes ostyában van a halálthozó méreg. Az egyház is köszöni a tanfelügyelő úrnak szép szavait az evangéliumi egyház dicsőítéséről, de azért csak a maga útján jár tovább is. II. Gyakorlati elvek. Itt az 1876. évi XXVIII. t.-c. 5. §-át és a tanfelügyelői Utasításokat közli. III. Az 1907. évi XXVII. t.-c. végrehajtásával foglalkozik. Az egész mű mindössze 199 oldalra terjed. Nem sok újat mond drága pénzen s a tartalomnak a hangzatos címmel éppen semmi nexusa sincsen. Ha azonban vállalkozna kiadó a két utóbbi fejezet oleó kiadására, a tanítóság örömmel fogadná azt. *Urbányi.*

Koppány vezér. Ifjúsági drama két felvonásban. *Bakonybéli remetek.* — Irta: dr. Platz Bonifác. — Ára 40 fillér. Dr. Platz Bonifác ifjúsági színműve új vonatkozásban mutatja be a lilomlelkű herceget: mint a hősiességnek, a középkori lovagiasságnak virágát, ideálját. S mikor jellemében az életszentséget s a hazaért való faradhatatlan, önfeláldozó tevékenységet a legszebb harmóniában tünteti föl, hisszük, hogy megtalálja az utat a mai ifjúság lelkéhez is s azzal a hévvel, mely az egészen előmlik, az ő szívüket is fölgyullasztja a szentség szeretetére s a hazaért való kitartó, elszánt munkásságra. A kis színmű után egy kedves lírai kép következik: Szent Imre magasztos társalgása nevelőjével, Szent Gellérttel s Isten után vágyó lelkének kiadása a bakonybéli csendes magányban. Mindkettő tárgyánál, stílusánál fogva egyaránt alkalmas arra, hogy a Szent

Imre-ünnepek programjába belekerüljön. Az előadás jogát a székesfehérvári cisztercita-rend főgimnázium Mária-kongregációja bármely intézetnek megadja, amely a füzetből legalább tíz példányt rendel. Az énekek litografált zenéje 40 fillér.

Kontor egyházi és világi zeneműveinek második és harmadik kiadása alkalmával, úgy a főtisztelendő papság, mint tisztelt kartársainknak a következőket ajánljuk figyelmükbe. «Hazafias Mária-dalok» III. füzet 3 kor., «Mária-dalok» VI. füzet 2 kor. Karácsonyi pasztorále D-dur III. füzet 1 kor. «Ünnepi pralúdiumok» az összes hangnemekből 4 kor. «Miatyánk és Üdvözlégy» 2 kor. «Üdvözlégy» kicsi alakban 50 fillér. «Zichy quartett» 1 kor. Iskola igazgató névnapjára 4 szólamú gyermekkar 1 kor. «Ábrándok Almok» 12 magyar dal 3 korona. «Királyasszony kertje» 12 magyar dal 3 kor., megrendelést kér Kontor Elek kollégánk, Budapest, VII., Thököly-út 42

HIREK.

Gróf Széchényi Miklós győri püspök és az Orsz. Kath. Tanügyi Tanács. Gróf Széchényi Miklós győri megyés püspök a következő levelet intézte az Orsz. Kath. Tanügyi Tanács elnökségéhez:

«Köszönettel vettem az Országos Katholikus Tanügyi Tanács legutóbbi közgyűlésén hozott abbéli határozatáról szóló szíves értesítést, hogy engem v. b. t. tanácsosi kinevezésem alkalmából üdvözöl. Mindenkor értékes munkatársaknak tekintetem a derék tanítókat és ezen meggyőződésemből kifolyólag nem mulaszthatom el és nem fogom elmulasztani az alkalmat, hogy ahol a szükség úgy kívánja — erkölcsi, szellemi és anyagi érdekeikért mindenkor sikra szálljak.»

Jól esik hallanunk főpásztoraink ajkáról annak biztosítását, hogy a katolikus tanügyre mostanában következő nehéz időkben mindenkor érdekeink mellett erősen fognak megállani. Sohasem volt erre oly nagy szükség mint éppen napjainkban, mikor a katolikus iskola ellen ellenfeleink minden oldalról a legkíméletlenebb támadásokat intézik. Könnyű lesz azonban ezeket a támadásokat teljes diadallal visszavernünk, ha a katolikus tanügy minden tényezője — fent és alant — egyképen megteszi kötelességüket. Hogy nincs okunk az aggságoskodásra, arra ime fényes példa az illusztris győri főpásztor levele, azé a főpásztoré, aki eddig is mintaserúvé fejlesztette egyházmegyéjében a katolikus tanügyet s aki a jövőben is a legfokozottabb mérvben fogja támogatni a katolikus tanítást.

Katholikus tanítók magyarosító munkája. Veszprém vármegye közönsége a nemzeti fejlődés és magyarosodás érdekében, tekintettel arra, hogy a vármegyében több községben még mindig laknak vegyesen tót és németajkú állampolgárok is, minden évben az előző év folyamán a magyar nyelv terjesztése körül érdemeket szerzett néptanítók között a királyi tanfelügyelő és a járási főszolgabírók megkérdezése és javaslata alapján 21 darab aranyból álló összesen tíz jutalomdíjat oszt ki s e díjakat a régi nemesi fölkelési, most nevelési célokra szolgáló vármegyei alaphól fedezi. Ez idén e jutalomdíjakat a következő néptanítók nyerték: Az I. díjat 3 drb 10 koronás aranyat. *Eplényi* János sókuti róm. kath. tanító, a II. díjat 3 drb 10 koronás aranyat: *Zatkalik* Erzsébet bakonycsernyei róm. kath. tanítónő, a III. díjat 3 drb 10 koronás aranyat *Romschaz* János kislódi róm. kath. tanító, a IV. díjat 2 drb 10 koronás aranyat *Bálint* Sándor németbarmanyi róm. kath. tanító, az V. díjat 2 drb 10 koronás aranyat *Grábler*

Rezső totvázsonyi róm. kath. tanító, a VI. díjat 2 drb 10 koronás aranyat, *Bakonyi József* németturi róm. kath. tanító, a VII. díjat 2 drb 10 koronás aranyat *Balassa Irén* törökberéni róm. kath. tanítónő, a VIII. díjat 2 drb 10 koronás aranyat *Taubl Vendel* bakonyánai róm. kath. tanító, a IX. díjat 1 drb 10 koronás aranyat *Peleskey Ferenc* ácseszéri róm. kath. tanító és a X. díjat 1 drb 10 koronás aranyat *Beimel Ödön* magyarolányi róm. kath. tanító. Mindannyian veszprémvármegyei *katholikus* tanítók, amely *katholikus* tanítóságnak köszönhető, hogy ma már az idegenajkú fiatalabb nemzedék minden tagja jól beszél magyarul és hogy már évek óta Veszprém vármegye a legelső az ország vármegyéi között 97 százalékkal az iskolába járó és írni és olvasni tudó tankötelesek száma tekintetében.

Arcképes igazolványok megújítása. Számtalan kartársunk fordult hozzánk azzal a kérdéssel, hogy miféle eljárás követendő a már meglévő arcképes vasúti igazolványok megújításánál? Abban a szerencsés helyzetben vagyunk, hogy kartársainknak elméleti utbaigazítás helyett azzal az örvendetes hírrel szolgálhatunk, hogy a *Szent-István-Társulat igazgatósága* épp úgy, amint az igazolvány kéréséhez szükséges nyomtatványokat ingyenesen bocsátotta a *katholikus tanítóság* rendelkezésére, most a megújításhoz szükséges kérvényt is kinyomatja és hasonlóképpen teljesen ingyen fogja minden egyes kartársunknak kérésére megküldeni. A nyomtatott kérvény minden tekintetben teljes felvilágosítást és utbaigazítást ad az arcképes igazolványok megújítására vonatkozólag. Arra azonban figyelmeztetjük kartársainkat, hogy a nyomtatványok kérésekor határozottan jelöljék meg, milyen nyomtatványt kívánnak: az arcképes igazolványnak *első ízben való kéréséhez*, vagy pedig a már meglévőnek *megújításához* szükségeset?

Kitüntetett tanító. A francia siketnéma vagy viszsamaradt gyermekek tanítását és pártfogását felkaroló egyesület, melynek alapítója *Grosselin Ágoston*, a fonomimika feltalálója, *Ghimessy János* lévai róm. kath. tanítót díszoklevéllel és bronzéremmel tüntette ki azon alkalmából, hogy nevezett tanító a fonomimika alapján egyik siket tanítványát beszélni, olvasni, írni és számolni megtanította. A fentemlített pedagógiai egyesület évi jelentésében behatóan és dicsőítően emlékezik meg általában a lévai tanítókról, kik *Grosselin* Emillel, a fentjelzett egyesület elnökével a fonomimika felkarolása és kezelése ügyében élénk levélváltásban állanak.

Gyermekek a korcsmában. A legtöbb vármegye példájára *Győr megye* szabályrendeletet alkotott a gyermekek korcsmazása ügyében. A tizenöt évesnél ifjabb gyermekeknek szigorúan megtiltja a szabályrendelet, hogy korcsmai helyiségekben időzzenek. *Széchenyi* Miklós gróf püspök körrendeletben utasította a megye papjait és tanítóit, hogy a szabályrendelet ellen vétőket multhatatlanul jelentsék föl a szolgabírói hivatalban.

TANÍTÓEGYESÜLETEK KÖRÉBŐL.

A Lévavidéki róm. kath. népnevelők egyesülete 1910. nov. 3-án Aranyosmaróton rendes közgyűlést tartott. A megyeház terme zsufolóságig megtelt az egyesület tagjai-

val és érdeklődő vendégekkel. Mintegy 300 pedagógus vett részt a gyűlésen. A bíboros hercegprímás képviselőjében *Guzsvenitz Vilmos* h. főtanfelügyelő, a vallás- és közoktatásügyi minisztérium képviselőjében pedig *Tomcsányi János* kir. tanfelügyelő jelent meg. A vármegye részéről *Majláth István* alispán tisztelte meg a közgyűlést megjelenésével. *Báthy László* lévai prépost-plébános, a népnevelők egyesületének érdemes elnöke, magas származású megnyitó beszédében rámutatott azokra az áramlatokra, amelyek úgy az egyházra, mint az államra a legnagyobb mértékben károsak. A közgyűlésnek három kimagasló pontja volt. *Tomcsányiné Czukrász Róza* «Az olvasás-tanítás módszerének fejlődése» címen tartott rendkívüli tanulságos felolvasást, összefüggésben a közgyűlés előtt tartott gyakorlati tanításával, ahol a saját fonomimikás módszerét mutatta be. *Tomcsányi János* Barsvármegye kir. tanfelügyelője *Jaross Ferenc* lévai igazgató-tanító 40 éves munkásságát méltatta. Az ünnepi beszéd végén átnyújtotta a jubilánsnak a vallás- és közoktatásügyi miniszter elismerő leiratát. *Guzsvenitz Vilmos* főegyházmegeyi h. főtanfelügyelő, a bíboros hercegprímás megleghangú leiratát adta át szép beszéd kíséretében. *A közgyűlés megülőközéssel emlékezett meg a «Magyarországi Tanítók Szabad Egyesületének» inmorális törekvéséről. Állást foglalt a népnevelők egyesülete a «Magyarországi Tanítók Országos Szövetségének» abbeli határozata ellen, hogy a tanítóképzést és a tanítóképesítést az egész vonalon államosítsák. Ezt durva támadásnak tartja a tanszabadság ellen és ezeréves történelmi fejlődésünk irányja ellen. Az egyhangú lelkesedéssel elfogadott határozati javaslat ez: «A Lévavidéki Róm. Kath. Népnevelők Egyesülete» a «Tanítóegyesületek Országos Szövetségének» f. évi augusztus havában a népiszkolai tanítók és tanítónők képesítése tárgyában hozott határozatát a legnagyobb mértékben rosszalja, azt elítéli s a leg-határozottabban tiltakozik az ellen, hogy e határozat a tanítók egyetemének akarata gyanánt reklamoztassék. E határozatról az Országos Katholikus Tanügyi Tanácsot azzal értesíti, hogy az az ország összes kath. tanítóegyesületeit hasonló határozatok meghozatalára hívja fel. A közgyűlés *Vaszary* Kolos hercegprímást és *Zichy* János gróf kultuszminisztert táviratilag üdvözölte.*

TÁJÉKOZTATÓ.

Tanítói járandóságok kiszolgáltatása. (Erdeklődő.) Az 1907. évi XXVII. t.-c. 6. §-a mondja: A községi és hitfelekezeti tanító készpénzfizetését az iskolafenntartó köteles havonként vagy évnegyedenként *előlegesen* kiszolgáltatni. Az utasítás 10. §-a előírja, hogy a kiszolgáltatás módja, az esedékesség ideje a díjlevélben megállapítandó. A lakásbért a fenntartók évnegyedes előleges részletekben szolgáltatják ki, tehát az is a készpénzfizetés fogalmába tartozik. — **Lakás.** (S. Gy.) Az 1907. évi törvényhez kiadott utasítás 2. §-a azt mondja: A természetben adott lakást és tartozékait az iskolaszék tartozik használható állapotban, illetve jó karban tartani. A 4. §. második bekezdése meg azt mondja: A tisztaság lakás alatt az értendő, hogy a törvény 2. §-ában említett helyiségek nem csupán számszerűleg biztosítandók, hanem az egyes szobák méretei sem térhetnek el a helyi viszonyoknak megfelelő átlagos méretekől, továbbá, hogy a lakás az *egészségügyi követelményeknek is megfelelő legyen.* — **Másvallású szülők iskolaadója.** (Sz. S.) Az 1868. évi XXXVIII. t.-c. 45. §-a kimondja, hogy ott, ahol más iskola nincs, a másvallású szülők gyermekeiket a létező hitfelekezeti iskolába járatják és szülei ezen iskola költségeihez ugyanazon módon és arányban járulnak, mint azon hitfelekezeti tagjai, mely az iskolát fenntartja. — **Iskola fejlesztése.** (Sch. J.) 1. Ha a község vagyoni ereje megberja, még egy tanterem építendő. Kérjenek támogatást a Kath. Magyar Iskolaegyesülettől. A kérvény az egyházi hatóság útján mélt. Giesswein Sándor prélatus-elnök urhoz intézendő Budapest, VIII., Szentkirályt-u. 28. 2. Köteles be-

fogadni 80-on felül is a tanköteleseket. — **Terménybeli járandóság** készpénzben is fizethető. A piaci ár veendő alapul. — **Testi fenyítés.** (M.) A testi fenyítés az adott esetben mellőzhető lett volna. Egy csepp szeretettel többet érünk el, mint nem tudom, mennyi veréssel. Még a veréshez szokott gyermek is észreveszi a különbséget a család és iskola fegyelme között, ha a tanító őt szelíden és jóságosan fegyelmezteti s az ilyen gyermek lelkiében vonzalom támad az iskola és a tanító iránt. S ha ezt elértük, akkor soha sem lesz szükségünk a gyermeket és magunkat lealázó botra. Térjen napirendre az eset felett. Kuriai döntvény van, mely védi a tanító fegyelmezési jogát és ez esetben súlyos testi sértésről szó sem eshetik, tehát az egészség elintézhető az iskolaszék előtt. — **Arteri járulékok.** (R. J.) Az ősi területen levő azon tanítói földek után az ártezi járulékok a fenntartó fizeti. De a fenntartót visszkérésű jog illeti meg ezen költségek erejéig azon esetben, ha a tanító javadalmát képező földek hozzáadéka oly mérvű többletet ér el a szabályozás által, hogy megállapított fizetését túlhaladja. (Vall.- és közokt. min. 60.231/1904. rendelet.) — **Földek bérléte.** A tanítói földeket az iskolaszék hozzájárulásával és az egyházi főhatóság jóváhagyásával adhatja bérbé. A berösszeg a díjlevél értelmében teljes összegében a tanítót illeti meg. A díjlevélben megállapított összeget alul is kiadható, de ez esetben új díjlevél veendő fel és a hiányzó összeg az adott esetben államsegély útján pótlendő. A tanító jövedelmében történt változásokat az iskolaszék hivatalból jelenti be a kir. tanfelügyelőnek. — **Korpótlék.** (B. L.) Az adott esetben az iskolaszék jegyzőkönyvi határozatának melléklésével új kérvény adandó be a vallás- és közoktatásügyi miniszteriumhoz, hogy évvétoldós korpótléka a jelenlegi állomáshelyére utaltassék ki. 2. Igen, a déli vasút is megadta a kedvezményt. Kérlemze. — **Korpótlék.** (Sch. Gy.) 1. Visszamenőleg a korpótlékok nem kérelmezhetik. Egyidejűleg kellett volna azt is kérniük, a lehetőség meg volt adva. Ez év július havától megilleti. 2. A kert vagy a korpótlék megilleti függetlenül a fizetéstől és a korpótléktól. — **Nyugdíjba beszámítható jövedelem.** (T. F.) Az 1907. évi törvény alapján a kantori jövedelem kiegészíti a tanítói fizetést 1000 koronáig. A korpótlékkal 1200 korona a nyugdíj-jogosultsága és nem lehet kevesebb. Minden további korpótlék növeli a nyugdíjba beszámított jövedelmét. — **Államsegély.** (B. F. Zsigony.) Ha az iskola még államsegélyben nem részesült, akkor a korpótlékok kérése folyamodáshoz mindazon mellékletek csatolandók, amelyek az államsegélyt kérés folyamodvány mellékleteiül elő vannak írva. Az 1907. évi XXVII. t.-c. és utasítás megrendelhető a m. kir. államnyomdában I. Vár, vagy a Szent-István Társulat könyvkereskedésében IV., Kecskeméti-u. 4. Ára 1 kor., 20 fillér. — **Lakás.** A törvényben előírt kétszobás lakás és mellékhelyiségei avagy a 200 kor. lakásbér megilleti. Visszamenőleg csak 1910. év július havától. A kertilletményt is kérje. A törvény ellen az iskolaszék nem hozhat határozatot.

A SZERKESZTŐSÉG ÜZENETEI.

K. J. 1. Minden esetre az iskola bélyegzőjével kell lebélyegezni. 2. A pléb.-igazgató őrzi az iskolapeccsétjét. 3. A fenntartó köteles beszerezni. 4. Olvassa el az utasítást. — S. J. Sürgesse meg ismételtén. — **Balaton.** 1. Igen, fizet. 2. Az illető községi előjárásághoz hivatalból irjanak át. 3. A közigazgatási bizottságnál sürgesse az elintézést. — W. J. Forduljon alapszabály-mintaért a kath. egyesületek orsz. szövetségéhez, Budapest, IV., Szent-Ferenciek épülete. — Cs. B. 1. Köteles saját osztályát szentmisére vezetni. 2. Nem kötelezhető lemondásra. Csak fegyelmi uton mozdítható el. 3. Saját jövedelme után megróható községi adóval is. Kétszeresen számít az összesített adó. Csak ott választható meg, ahol lakik. — T. I. A közigazgatási bizottság kérdezett határozatát az illetékes szolgabírói hivatalnál megismerheti. — P. J. Ha a nyugdíjintézet tagja, akkor nyugdíjra jogosult. A sze-

mélyi pótlékra a kir. tanfelügyelőség tesz előterjesztést. Mint nyugdíjazott tanító nem kérheti a pótlékokat. — G. P. 1. Az iskolaszéki elnök úr bejelenti a személyi változást a kir. tanfelügyelőséghez. Az államsegély átutalása hivatalból történik. 2. A kiegészítésért az iskolaszék adja be a kérvényt. Mellékletek: díjlevél, oklevél és a kinevezési okmány, iskolaszéki határozat. — C. R. 1. Az osztálytanítók saját osztályukat vezetik a szentmisére. 2. Nem. 3. Igen. 4. Ahol lakik. — S. G. 1. Forduljon a kath. egyesületek országos szövetségéhez Budapest, IV., Ferenciek-épülete. 2. Igen, lehet. — B. J. Levélben feleltünk. — A. J. Az iskola bélyegzőjével. Ezt az iskolaszék készítteti el. A nyomtatványokat is a fenntartó adja. — T. I. Túrelemmel be kell várni az államsegélypótlék kiutalványozását. — B. I. A választ megadtuk. — V. J. Csak a tanúggal összefüggő ügyekben adunk válaszokat. — N. N. 1. Az egyházi főhatóság megbízásával kötelezhető. 2. A hitoktatást a plébános, vagy helyettese, a hitoktató látja el. 3. Külön díj nem szedhető. 4. Az illetők iskolaszéki tagságát az említett körülmény nem befolyásolja. De eljárásuk nem helyesíthető. — S. J. Újból szerelje fel a kérvényt. — M. M. 1. Csak a megerősítés napjától számít a szolgálati idő. 2. Megjelenni köteles, de csak akkor, ha meghívást haptott. — D. I. 1. Ha külön kötelezettség a lemondást illetően a választási jegyzőkönyvben nem köti, akkor évközben is eltávozhat a megfelelő lemondás után. Csak akkor mondjon le, ha új állásra a kinevezési okmányt megkapta. 2. Igen, köteles. 3. Forduljon egyik középiskola igazgatóságához felvilágosításért. — B. K. Ha nincs kitéve a pályázatban, hogy «tanítónők is pályázhatnak», akkor a hirdetett tanítói állásra csak férfi tanítók pályázhatnak. Ez a világos értelmezése a hirdetésnek. — Sz. K. Intézkedünk. — Z. J. Igen, felterjesztendő láttamozás végett. — R. K. Tudunkkal a hittelekezeti tanítók is részesültek megfelelő %-ban személyi pótlékban. — S. J. A belépés évtől kezdődik a tagsági kötelezettség is. — B. M. Az igazolás szükséges. — B. K. 1. Forduljon az illető tanfolyam igazgatóságához tájékoztatásért. 2. Csak azok az okleveles tanítók élvezik a kedvezményt, akik rendszeresített állást töltenek be. A joga ezzel megvan ahhoz, hogy a nyugdíjintézetnek tagjává lehessen, ha kora miatt még nem is volna felvehető. — M. I. Miután az osztályok népességét nem közölte, igen nehéz sajtószertü véleményt adni. — N. P. Az eladott szalma és egyéb ára $\frac{2}{12}$ részben önt illeti meg. — X. Forduljon az iskolaszékhez és kérelmezze az udvar bekerítettését. — Rendes. Adják be a kérvényt és indokolják a késedelmezést. — O. G. 1. Kérjen egy évi szabadságot az egyházi főhatóságtól. Mellékelje az orvosi bizonyítványt. 2. A helyettesítés iránt is kérjen intézkedést. Az egyházhatósági szabályok határoznak a döntésnél. 3. Ha ideiglenesen nyugdíjazták, akkor jelenlegi állását elveszíti, mert azt be kell, hogy töltsék. 4. A fenntartó fűteti és tisztogatja a tantermeket. 5. Nem szabad. — R. Igen. — G. M. Kérjen útmutatást az egyházi főtanfelügyelőségtől. — H. J. 1. Köteles befogadni a III. osztályba, vissza nem tarthatók. 2. Csatolják a leány III-ik teljes leány vagy finosztályt a II-ik osztályhoz. Így megszökik a tanulók száma. 3. Csak 26 órára kötelezhető. 4. Köteles a III-IV. oszt. tanítani. 5. Fizetés nem lehet kevesebb az 1907. évi XXVII. t.-cikkben megállapított illetményeknél. 6. Nem kérhet. — P. Gy. Forduljon az illető lap kiadóhivatalához, Budapest, IV., Molnár-utca 31. szám. — V. F. Bízunk a jobb jövőben. — H. J. Igen, tartozik. — H. I. Küldjék be az illető miniszteriumhoz. — G. J. Budapest. — K. M. Köszönet az érdeklődésért. Az előjegyzést megtettük. — M. M., M. E., N. B., Sz. J., V. J., M. M. Levél ment.

Tartalom. Guzsvenitz Vilmos: Katholikus tanítói egyesületek és a Tanítók Országos Szövetsége. — A X. katolikus nagygyűlés. Székely István dr.: A tudomány hatása az életre. — Eben Mihály dr.: Individuum tárgyalás a változámgépen. — Irodalom, művészet, Velledis László: Milyen legyen a jó történelmi tankönyv? — Hírek. — Tanítóegyesületek köréből. — Tájékoztató. — A szerkesztőség üzenetei.

PÁLYÁZATI HIRDETÉSEK

A nmélt. püspöki kar határozata **kötelezőnek** nyilvánította a katolikus népoktatási intézetek pályázatainak a «Népnevelő»-ben való közzétételét.

KIADÓHIVATAL :
Szent-István-Társulat Budapest.
A KIADÓHIVATAL FŐNÖKE :
LOVÁSZY DEZSŐ.

Pályázati hirdetések minden egyes szavának egyszeri közlése 6 fillér. Csakis azon pályázatok közöltnének, melyeknek díja **előre** lefizetett.

A lapot kérjük gondosan megőrizni. Reklamációkat csakis 8 napon belül veszünk figyelembe. Későbbi pótlásokat példányonként 30 fillér beküldése ellenében teljesítünk.

Esztergomi érseki megye.

Nagyülesen (Bars m.) kántortanítói állás betöltendő. Javadalmazása: törvényszabta lakás, földjövedelem, termények és egyéb járandóságokból 558 kor. 56 fillér, államségély és tandíjkipótlás 576 kor., énekes misékért 40 fillér, kis temetésért 72 fillér, felnőttek után 1 kor. 6 fillér stólát kap. Tót nyelv tudása megkívántatik. Kötelessége a mindennapi és ismétlőiskolások tanítása és a kántori teendők végzése, plébánosa utasítása szerint. Személyes megjelenés a kántori próba miatt. A választás **nov. 24-én.** Kérvények *Margorin István* plébános címére küldendők Nagyülesre (Bars m.), u. p. Fenyőkosztolány. Az állás azonnal elfoglalandó. 1359 2—2

Bankai főkegyházi magyar-tót tannyelvű róm. kath. kántortanítói állásra pályázat hirdettetik. Javadalmazása: két szoba, konyha, kamra és többféle címen az engedélyezett államségéllyel 1000 kor. Stóljajárandóság szokás-jog szerint meg van állapítva. Választás **november 24-én** délelőtti 10 órakor. Kérvények a bankai (u. p. Pöstyén) iskolaszékhez küldendők. 1340 2—2

A «Népnevelő» 45. számában hirdetett **nyitra-komjáthi** róm. kath. elemi népiskolai férfitanítói állásra a pályázat ugyanazon feltételek mellett **november hó 27-ig** meghosszabbítottak. Mellékjövedelemre is van kilitás. *Az iskolaszék* 1385 1—1

A **rózsavölgyi** (Pozsony m.) via Nagyszombat róm. kath. kántortanítói állomásra **november 28-ára** pályázatot hirdetnek. A kántortanító javadalmazása az 1908. április 21-én felvett és közigazgatásilag helyesbített javadalmi jegyzőkönyv szerint 1239 korona 95 fillérben lett megállapítva, a tényleges jövedelem azonban valamivel nagyobb. A pályázat feltételei a rózsavölgyi plébániahivatalnál a hivatalos órákon belül megtekinthetők. Pályázni szándékozók, kellően felszerelt folyamodványukat *Perczely Károly* plébános iskolaszéki elnökhöz küldjék be, november 25-ig. A választás délután 3 órakor fog november 28-án megejteni. Személyes megjelenés feltétlenül szükséges. 1378 1—1

Koros (Nyitra m.) róm. kath. kántortanítói állásra pályázat hirdettetik. 1. Tisztességes lakás, 5 magyar hold szántó és megfelelő házikert, 50 pozs. mérő párbér, 8 ürméter hasábfu, uradalomtól 2 pozs. mérő gabona, két szekér tüzetőfa, templom pénztárából 28 korona, alapítványokból 56 korona, stóla átlag 200 korona, tanítói fizetés a községtől 600 korona, gazdasági ismétlőiskola tanításáért 100 korona. Kivántatik a szokásos kántori és tanítói kötelességek becsületes teljesítése, vallásos és hazafias irányú működés, épületes ügybuzgóság. Pályázni lehet **november 29-ig** amidőn, reggeli 10 órakor tartandó orgona- és énekpróba után, a választás is meg fog ejteni. 2. Ugyanezen iskolánál, ugyanazon határidő mellett, egy osztálytanítói állás is vár betöltésre. Járandósága: egy szoba, $\frac{1}{4}$ holdnyi kert haszonélvezetének ellenértéke 20 korona, 8 ürméter hasábfu, készpénzfizetés a törvényes 1000 kor. Pályázhatnak okleveles róm. kath. tanítók és tanítónők. *Iskolaszék.* 1377 1—1

A **székelyfalvi** (Pozsony m.) róm. kath. népiskolánál üresedésben lévő kántortanítói állásra pályázat hirdettetik.

Javadalma: a község pénztárából 1000 korona, mely összegre legutóbb a község képviselőtestülete által emeltett fel s jelenleg további rendezés alatt van. Három szoba, konyha, kamra, istálló, faszin és ól, három kat. hold szántóföld, 180 □ öl házi kert, 14 ürméter puha hasábfu, gabonaváltság fejében 93 kor. 45 fillér, stóljajövedelem 250 korona, ostyasütésért 20 korona, egy szekér széna. Kötelessége: a tanítói és kántori teendők teljesítése. Tanítási nyelv magyar-tót. A kellően felszerelt folyamodványok **november 27-ig** bezárólag beadandók. A később érkezettek figyelembe nem vétetnek. Választás 29-én délután 4 órakor ejtetik meg ének- és orgona-próbával. Kérvények a székelyfalvi (u. p. Morva Szent-János) róm. kath. iskolaszéki Elnökségre címzendők. *Dobsa Mihály* iskolaszéki elnök. 1387 1—1

1. **Zsitvabesenyőn** törvényes javadalmazású katolikus tanítói állás töltendő be. Választás **november 26-án.** *Iskolaszék.*

2. Az 1907. XXVII. t.-c. 2. §-ának III. bekezdése szerinti segédtanítót alkalmaznánk a zsitvabesenyői kath. iskolához, havi 75 korona és butorozott szobából álló javadalmazással, május végéig. Felvilágosítást ad: *Veszely István.* 1395 1—1

Egri érseki megye.

Apzci (Heves m.) iskolaszék tanítói állásra pályázatot hirdet **november 29-ig.** Választás 30-án, állás azonnal elfoglalandó. Fizetése hitközségtől 320 kor., kertilletmény 20 kor., egy szép, nagy szoba. Államségélyből 680 kor. Kötelessége reabizott osztályokat ismétlőiskolával tanítani, gyermekek templomi felügyelete, kántort szükségben helyettesíti. Pályázatok plébániai hivatal Apcz küldendők. 1371 1—1

Hevesvármegye **Visznek** nagyközségben nyugdíjazás folytán megüresedett róm. kath. kántortanítói állás betöltésére pályázatot hirdetünk. Javadalmazás: 1. Természetbeni lakás melléképületekkel. 2. 23 kat. hold föld, melynek adóját és visszabályozási költségét a haszonélvező fizeti. 3. Párbérből körülbelül 800 korona. Megjegyeztetik, hogy a párbérbű rendezés alatt áll. 4. Stóljajövedelem 250—300 korona. 5. A polgári községtől deputatumok címén 168 korona. 6. A törvényszerű fizetéskiegészítés és korpótlék államségélyként biztosítottatik. Kötelessége: Az iskolaszék által kijelölendő osztályt vezetni, s a kántorság minden ágát végezni. Okmányolt pályázati kérvények **december 15-ig** adhatók be az iskolaszékhez. Választási határnapul december hó 20-ik napjának délelőtti 11 órája tüzetik ki. A kötelező énekpróba ugyanazon napon tartatik, de a pályázók előző ünnepek és vasárnapokon is megjelenhetnek ebbeli tehetségük bemutatására. A megválasztott állását 1911. január 1-én tartozik elfoglalni. *Csomor György* isksz., egyh. elnök. 1376 1—1

Tiszabólnán (p. Ároktő, Borsod m.) **december 1-én** délelőtti kántortanítóválasztás lesz. Az összes jövedelem 1600 koronára tehető. (27 kat hold föld.) Kétszobás lakás. Állás azonnal elfoglalandó. Kivánatra bővebb értesítést ad *Babik József* lelkész. 1401 1—1

Csanádi egyházmegye.

A **fodorházi** (Torontál m.) áll. seg. róm. kath. tanítónői állásra, szabad lakás, 700 korona államsegély, 50 házsám után 59 korona készpénz; többi díjlevél szerint. A földet és búzajárulékot alkalmazott kántor élvezi. Kellőleg felszerelt pályázatok *november 28-ig* csávosi (Torontál m.) róm. kath. plébániához intézendők. 1369 1—1

Győri püspöki megye.

A sopronvármegyei **fertőmeggyesi** kántortanítói állásra pályázatot hirdettünk. Javadalma megfelelő lakáson, kerten és iskola mellett 4 hold szántó, 265 korona tisztajövedelemmel, 4 hold erdő 160 korona, községtől 15 mérő párgabona, 3½ akó must, 84 kor. párpénz, 100 korona földváltás, 105 korona a vasárnapi iskola után; államsegélyként 254 korona és a korpótlék. Alapítványok után 24 kor. A kérvények *november hó 27-ig* a plébánia címére küldendők. Az állás lehetőleg 1-ig elfoglalandó. 1370 1—1

Kalocsa érseki megye.

Magyarkanizsára (Szeged mellett) róm. kath. segéd-kántort keresek, aki mindent tud önállóan végezni. Fizetése havi 24 korona, ellátással. Gyetyajövedelem van. *Kék* tókántor. 1351 2—2

Martonos (Bács-Bodrog m.) községben a tanyán lemondás folytán megüresedett egy róm. kath. jellegű magyar tannyelvű vegyes osztatlan tanítói állomás, melyre ezennel pályázat nyitattik. Javadalma: a község mint iskolafentartótól havi előleges részletekben fizetendő évi 1000 korona, a tanterem fűtetésére s tisztogatására 175 kor. évi átalány. Szabad lakás, mely áll: két szoba, egy konyha, egy kamra, egy istálló s egy felszerből. Pályázhatnak okleveles tanítók. Az állomás a megválasztás után azonnal elfoglalandó. A megválasztott tanítani köteles a mindennapi s ismétlőiskolában külön díjazás nélkül s a bácsiszavidéki róm. kath. tanítóegyesület rendes tagjai közé kell belépnie. Az okmányokkal felszerelendő folyamodványok a martonosi róm. kath. iskolaszékre címezve ngos és főt. *Márton Mátyás* prépost, esperes úrhoz Magyarkanizsán *november hó 23-ig* bezárólag betérjesztendők. 1367 1—1

Nagyvárad latin szert. egyházmegye.

A **nagyvárad** latin szertartású káptalan ezennel közölni teszi, hogy az adományozása alá tartozó, évi 500 korona *Novák Mária*-féle ösztöndíj az 1910/11. iskolai évre adományozás alá kerül. Pályázati határidő *december 15-ik* napja bezárólag. Ezen ösztöndíjra pályázhatnak elsősorban *Novák* vagy *Jedlicska* nevű olyan középiskolai keresztény tanulók, kik az ösztöndíj-alapító, *Jedlicska Gusztávné*, *Novák Mária*val vagy ennek férje *Jedlicska Gusztáv*val vérségi összekötésben levő, habár más nevet viselő keresztény középiskolai tanulók, harmad sorban végül a Nagyváradon létező középiskolák valamelyikét látogató róm. kath. vallású, szegény, jó erkölcsű s jól tanuló árva ifjak, vagy olyanok, kiknek anyjuk özvegy nő. Az ösztöndíjat elnyerni óhajtó ifjak tartoznak ez iránti kérvényeket a vérségi összekötést igazoló s tanulmányaikat, és illetőleg vagyoni állapotukat s árva voltukat feltüntető okmányokkal fölszerelten a fent kitett pályázati határidőn belül a nagyvárad 1. sz. káptalanhoz betérjeszteni. Ezen ösztöndíj minden évben adományozás alá kerül. *Nagyvárad 1. sz. Káptalan.* 1366 1—2

Magyarpaták (u. p. Nagybaród, Bihar m.) róm. kath. kántortanítói állomásra *november végéig* pályázatot hirdet. Szabályszerű lakás melléképületei s kertporción kívül jövedelme: a hitközségtől 800 korona. Kántorális stíva 3000 lélek után: kis temetés 1 kor., nagy temetés 2 kor., (filiákban kétszeres). búcsuztatás versszakonként 20 fillér;

kézi szentmisék és 4 offera. Ostyasütésért 10 korona, 160 korona államsegély kérvény felterjesztve. Tót nyelv előnyös. Az állomás azonnal elfoglalandó. *Iskolaszék.*

1374 1—1

Nyitrai püspöki megye.

A **predbosácskai** róm. kath. irtványi iskolához két tanítói állásra pályázat hirdettetik. Javadalmazás: 200 kor. az iskolafentartóktól és 800 kor. kérelmezendő államsegély. Tót nyelv ismerete kívántatik. Választás *november 29-én* Plébánia Bosács (Trencsén m.). 1394 1—1

Bajmócskai (Nyitra m.) róm. kath. iskolához okl. tanító vagy tanítónő kerestetik. Javadalma: 500 korona községtől, 3 hold 1297 □ öl szántó, mely bérbe van adva, 120 kor. failletmény és államsegély 1000 koronáig. Lakása: 2 szoba, 2 kamra, konyha, istálló, konyhakert. Tankötelesek száma 40—50. Pályázati határidő *nov. 30.* Nyitraudvarnok, *Janecz József*, plébános. 1397 1—1

Rozsnyói püspöki megye.

Sánkfalvai (Gömör m.) róm. kath. kántortanítói állásra pályázat hirdettetik. Javadalmazása természetben háromszobás lakás, konyha, kamra, mellékhelyiségek, két kert, továbbá párbér, földhaszonélvezet, tűzifa 415 kor. értékben, tandíjkárpótlással és államsegéllyel 1000 koronára kiegészítve. Osztatlan iskolát vezet, helyben az összes kántori teendőket, a filiákban a temetéseket végzi. Részletesebb felvilágosítást a plébános nyújt. Választás napja *dec. 1.* *Iskolaszék.* 1399 1—1

Pécsi egyházmegye.

A **ráczipetrei** (Baranya m.) róm. kath. iskolaszék osztálytanítói állásra pályázatot hirdet *foljó hó 24-ig* bezárólag. Választás 25-én d. e. 9 órakor. Fizetés: a polgári évre havi részletekben előre fizetve: 1000 kor. Egész évre, negyedévi részletekben előre fizetve 200 kor. lakáspénz. 20 kor. kertilletmény. Összesen 1220 korona. Tannyelv magyar. Istentisztelet nyelve német. Kántori teendők végzésében jártasok és személyesen jelenkezők előnyben részesülnek. Az állás azonnal elfoglalandó. Kötelességek díjlevél szerint. *Liebelt Ferenc* plébános, iskolaszéki elnök. 1386 1—1

Szepesi püspöki megye.

A **veszelei** (Árva m.) róm. kath. II. tanítói állomásra *december hó 20-ára* pályázat hirdettetik. Az állomás jövedelme: 1. Községi pénztárból 400 kor. 2. Államsegély 600 kor. 3. Lakás egy szoba, egy konyha. Pályázók kereszt- és oklevéllel, honossági, működési és erkölcsi bizonylattal, nemkülönb nőtlen, vagy házas állapotukat igazoló lelkészi bizonylattal ellátott és a veszelei róm. kath. iskolaszékre címzett kérvényeiket főt. *Vojtícsék József* szentszéki ülnök, kerületi tanfelügyelő úrhoz Zakamenoklinbe küldjék. 1382 1—1

A **kalácsi** (u. p. Ólubló, Szepes m.) róm. kath. kántortanítói állomásra *december 21-ére* pályázat hirdettetik. Jövedelme: a községtől 600 kor. készpénzben, 86 kor. kert, rét, legelő haszonélvezetben, 314 kor. államsegély, 6 öl puhafa. A tannyelv magyar, kívánatos a tót nyelv ismerete is. *Kojda Ignác*, lelkész. 1393 1—1

A **novotyi** (Árva m.) róm. kath. kántortanítói állásra *december hó 15-ére* pályázat hirdettetik. Javadalma: 1000 kor. Be nem számítható járandóságok 249 korona 20 fillér. Mint kántor a község részéről 200 kor. személyi pótlékban részesülni fog. Az állásra tót nyelvet bíró és a kántori teendőkben jártasak, nőtanítók is, pályázhatnak. Kérvények a novotyi róm. kath. iskolaszékre címezve főt. *Vojtícsék József* szentszéki ülnök és plébános úrhoz, mint kerületi tanfelügyelőhöz Zakamenoklin-be küldendők. 1390 1—1

A **zári** (Szepes m.) róm. kath. tótannyelvű kántortanítói állomásra *nov. 30-ára* pályázat hirdettetik. Tanítói járandóság készpénzben 510 kor. Tandíj megváltása címén 25 kor. Földjövedelem 10 kor., 39 köből zab 150 kor. értékben, 7 öl tűzifa hazaszállítva a 10 kor. = 70 kor. Kántori járandóság: egy métermázsa len természetben, vagy 80 kor. értékben megváltva. Stóla, offerorium, collecta és misealapítványok után 200–240 korona, ostyasütésért 20 kor. Az állomás azonnal elfoglalandó. Szabályszerűen felszerelt kérvények *Hivzdos János* plébános, isksz. elnökre címzendők. 1400 1–1

Szlatvín (u. p. Szepesolaszi) róm. kath. kántortanítói állásra törvényszerinti köteleességek és javadalmas mellett pályázat hirdettetik. A választás *december 9-én* délelőtt megtartatik. Az állás azonnal elfoglalandó. Uj lakás. *Az iskolaszék.* 1402 1–1

Szombathelyi egyházmegye.

A **nagy lengyeli** róm. kath. kántortanítói állásra pályázat hirdettetik. Javadalma: két szobás lakás, konyha, pince, kert stb. Fizetése díjlevél szerint 1044 korona 20 fillér, földek bérbeadásával több. Kötelessége úgy a mindennapi, mint az ismétlőkisoktatásokat lelkiismeretesen tanítani, a kántoriakat végezni. Mindenben a díjlevél az irányadó. Választás *november 26-án* délelőtt lesz, melyre személyes megjelenés kívántatik. Az állás azonnal elfoglalandó. A kérvények a nagy lengyeli plébániahivatalhoz küldendők. 1368 1–1

Az **inczédi** róm. kath. iskolaszék az **Inczedén** távozás folytán megüresedett II. osztálytanítói állásra pályázatot hirdet. Jövedelme: külön épületben kétszobás lakás, konyha, kamara, 860 korona államsegély, 12 mt. fa, hitközségtől 100 korona. Kötelessége díjlevél szerint. Pályázhatnak róm. kath. nők is. Horvátul tudók előnyben részesülnek. Választás *november 27-én* délután. Kérvények *Kalocsai Alajos* plébánoshoz küldendők Inczedre. 1373 1–1

Rohonczi plébániába kebeleztet **Csajta** fiókközség (Vas m.) iskolájánál osztálytanítói állás üresedett meg. Javadalmazása: lakás (esetleg butorozott szoba), 1000 kor. Pályázati határidő *november 27.* Pályázatok plébániahivatalhoz Rohoncra küldendők. 1384 1–1

A **kisszigeti** osztálytanítói állásra pályázat hirdettetik. Jövedelme: 900 korona államsegély, 100 kor. a hitközségtől, egy butorozott szoba, a kertilletmény helyett fűtés. Kötelessége a díjlevél szerint Választás *november 27.* December 1. el kell foglalni az állást. Személyes megjelenőknek előny. Kérvények főt. *Major Gyula* plébános, iskolaszéki elnök úr címére Zala-Páka küldendők. (Válaszbélyeg.) Megbízásból: *Márkus Károly* iskolaszéki jegyző. 1381 1–1

A megürült **nagynardai** róm. kath. kántortanítói állomásra vonatkozó és a *Népnevelő* 41-ik számában közzétett pályázat *november hó 25-ig* meghosszabítottatik és ugyanezen hó 26-án délelőtt megtartatik a választás. *Schäpy József* isksz. elnök. 1389 1–1

Az **ivánczi** (Vas m.) róm. kath. népiskolánál megüresedett osztálytanítói állásra *november 26-ig* bezárólag pályázat hirdettetik. Javadalma: hitközségtől 600 kor., államsegély 400 kor., kertilletmény 20 kor., butorozott szoba, fűtés. Kötelessége: I–II. vegyes osztályokat s az ismétlősöket a kántortanítóval fölváltva tanítani, a kántorságban segédkezni. Az állás rögtön elfoglalandó. Kérvények az esperesi hivatalhoz (Iváncz) küldendők. *Iskolaszék.* 1398 1–1

Veszprémi egyházmegye.

Kőröshegyi (Somogy megye) plébániába kebeleztet **Pusztaszemes** fiókegyházbéli kántortanítói állomás lemondás folytán megüresedvén, pályázat hirdettetik *nov. 25-re* és pedig délelőtt 9 órára. Személyes megjelenés kívántatik. Jövedelme: 1. szabad lakás az iskolaépületben,

minden gazdasági melléképülettel, kert, szőlő, gyümölcsös; 2. hitközség részéről díjlevél szerint 629 korona, államsegély 391 kor., összesen 1000 kor. Német nyelvben és orgonálásban teljes jártasság kívántatik. 1363 2–2

A **Zala-tilaji** (filiális község) róm. kath. kántortanítói állásra pályázat hirdettetik. Javadalmazása: készpénz 421 korona 60 fillér; 25 pozs. mérő rozs (pár gabona) = 150 korona, 210 l. must (collecta) 42 kor., 3 öl hasábbfa az udvarra állítva = 84 kor., 3 kat. hold és 1565 öl szántóföld = 120 kor., 1 kat. hold és 667 öl rét = 80 kor. Ezen földek utáni adót a község fizeti. Szabad legeltetés = 8 kor. Az összes kántortanítói földek háromszori megszántása a hívek által 60 kor. és kétszeri elboronálása 10 korona; az összes kántortanítói rétek kétszeri lekasálása = 12 korona és az összes trágya kihordása ugyancsak a hívek által 12 kor. 50 fillér. Harangozásért 7½ pozs. mérő buza = 60 kor. A megválasztott kántortanító tartozik az összes tanköteles gyermekeket osztatlan iskolában az előirt tanterv szerint tanítani s valláserkölcsösen nevelni; hetenként kétszer az ismétlős gyermekeket tanítani; Karácsony és Husvétra a gyermekeket a szentgyónás és áldozásra előkészíteni; vasár- és ünnepnapokon a délutáni; adventben a hajnali könyörgéseket végezni; ugyszintén a temetések is, és végül tartozik a Szent Domonkos nyugdíj-intézet tagja lenni. Az iskola és lakás új, a törvényeknek megfelelő. A kérvények az iskolaszék elnökéhez (zalacsányi plébániahivatal) küldendők *november 27-ikére*, ugyanazon nap választás, személyes jelenlét szükséges Zalacsányban (vasúti állomás), a kántori próba miatt utiköltséget nem térítünk meg. Az állás azonnal betöltendő. 1379 1–1

A **balatonujlaki** kath. népiskolához osztálytanító keresztek. Kötelessége egyik tanterem tanulóit tanítani, ismétlősöket oktatni, kántoriakban segédkezni, a „Gondviselés» be belépni. Javadalma évi 1000 korona, melyből 140 korona államsegélyből fog fedeztetni, továbbá egy butorozott szoba fűtéssel, takarítással. Okmányokkal fölszerelt kérvények ezen pályázat megjelenésétől számított *nyolc napon* belül a plébániahivatalhoz küldendők *Somogy-Kéthelyre.* 1380 1–1

Pályázat a **zalagalsai** kántortanítói állásra. Fizetés 1000 koronáig kiegészítve, természetbeni lakás. Pályázati határidő *november 24-én* délelőtt 9 óra. Személyes jelentkezés megkívántatik. *Holub János* plébános, iskolaszéki elnök. 1383 1–1

Az **ácsteszeri** róm. kath. iskolaszék osztálytanítói állásra pályázatot hirdet. Javadalma összesen 1000 kor., egy szoba a legszükségesebb butorokkal. Kötelessége: az iskolaszék által reabizott osztályokat a püspöki kar által kiadott tanterv szerint tanítani, valláserkölcsösen nevelni, vasárnap és ünnepnapokon, ugyszintén körmenetekben a gyermekekre felügyelni, azokat naponta a templomba vezetni, a hittant beemléztetni és a hitoktatást akadályoztatása esetén helyettesíteni; az ismétlős tanköteleket minden külön díjazás nélkül tanítani; szükség esetén a kántoriakat díjmentesen végezni és a „Gondviselés» nyugdíj-jegyetbe rendes tagnak beiratkozni. Oklevéllel bíró nőtlen tanítók pályázati kérvényüket *november 30-ig* küldjék az iskolaszék elnökének Ácsteszer, (Veszprém m.) posta Súr. Választás december elsején. 1375 1–1

Palóznak anyahitközségben a róm. kath. kántortanítói állás lemondás folytán megüresedvén, erre pályázatot hirdetünk. Javadalmazása 1426 koronára értékeltetik a törvényszerű lakáson és mellékhelyiségeken kívül. A javadalmasból 760 kor. a földbirtok haszonbéri értéke, 300 kor. az alapítványok kamata s 366 kor. a hívek részéről adott természetbeli járandóságok értéke. A földbirtokban 1 hold és 682 öl termőerőben levő oltványzó is van. Ugy a jövedelmekét, mint a kántortanító kötelességeit a díjlevél fogja részletezni. Az iskola osztatlan. A tankötelesek száma 70–80 közt változik. Okmányokkal fölszerelt pályázatok a palóznak (u. p. Csopak, Zala m.) róm. kath. plébániahivatalhoz *folyó hó 26-ig*

küldendők. Választás nov. 28-án d. e. 9 órakor. Személyes megjelenés a kántori próba miatt feltétlenül szükséges. Utiköltséget nem térítünk meg. Az állás december 1-én elfoglalandó. *Az iskolaszék.* 1396 1-1

Horgony-Kőépítőszekrény. Ambár a Horgony-Kőépítőszekrények már a legtöbb családfan ismeretesek és használatban vannak, mégis külön arra akarunk figyelmeztetni, hogy ezen felette jelentős játék- és foglalkozási szer a legutóbbi években még jobban tökéletesített és pedig a Horgony-Hidépítőszekrények által. Bővebbet találunk erről a legújabb kőépítőszekrény-árjegyzékben, amely Richter F. Ad. és Ta. kir. udv. és kam. szállítók által, Bécs, I. Operngasse 10, ingyen és bérmentve beküldetik. Egy csinos újdonság a pompás «Saturn» és «Meteor» rakási játék, valamint a Richter-féle beszélőgépek és zenélőművek.

Az anya szorgalmasan átnézi az újságot, hogy nem talál-e gyermekei számára valami újdonságot; meghozta magának a különféle árjegyzékeket és azok alapján emezt vagy amazt megrendeli, nem telejti el azonban soha a legközelebbi Horgony-Kőépítőszekrény kiegészítést is megrendeli. Ez évek óta rendszeresen történik, mert ő tapasztalatból tudja, hogy a Horgony-Kőépítőszekrény kibővítése gyermekeinek legnagyobb öröme. Mi azért azt véljük, hogy minden szülőnek, akinek gyermekei egy valódi Horgony-Kőépítőszekrényt még nem bírnak, sürgősen azt tanácsolhatjuk, hogy Richter F. Ad. és Ta., kir. udv. és kamarai szállítóktól, Bécs, I. Operngasse 10, a legújabb kőépítőszekrény-árjegyzéket azonnal bekérjék. Ezen árjegyzékben bővebbet találunk még a jó Richter-féle Imperator zenélőművekről és beszélőgépekről.

Kapossi-Szemenyei énekkönyveket, használható állapotban levőket, megveszem. Armegjelölést kér kántortanító. *Bálatonmagyaród.* 1388 1-1

Népiskolai tanító vagy tanítónő egy uradalmi népiskolához Szlavoniába kerestetik. Pályázók, akik a magyar nyelven kívül a horvát nyelvet is bírják, folyamodványukat *idősb. Vuk Gyula* úrhoz Budapest, I. Mész-utca 6. szám mielőbb terjesszék be. 1330 2-3

Stampay ének- és imakönyve

(XVII. sz. 32 oldalal áremelés nélkül bővítve új kottafüzet ingyen!)
Esinosan kötve 30 fillér, vászonban 50 fillér. Tízre egy darab ingyen. Kaplato bőr-, bársony-, plüss- és selyem-kötésben is külön árkedvezményel 775 14-20

KÖBÖLKUTON (ESZTERGOMMEGYÉBEN)

Aki még nem ismeri a **HOROVITZ**

ADOLF-nál Nagyszombatban megjelent

ÚJ RAJZFÜZETEKET,

a sikeres rajzitanítás érdekében hozasson azonnal mutatványsorozatot.

Természeti és használati tárgyak ábráiból fokozatos tanulmányt szerint tervezte: **NAGY JÓZSEF**, 12 szám a 10 fillér, tanítóknak 7 fillér. Mutatványsorozat a nozzávaló vezérfonallal együtt (Népiskolai modern rajzoktatás, 50 fillér) 1-30 korona előleges beküldése mellett (bélvegekben is) bérmentve. 1392 1-3

Karácsonyi énekeim

Általános tetszést arattak és ismét kaphatók. 60 filléért bérmentve szállítom. Bélvegekben is beküldhető.

Alsóság (Vas megye).

Kováts Sándor.

1403 1-3

kántortanító.

Karácsonyi PÁSZTORJÁTÉKOK

és színdarabok, továbbá karácsonyi ajándéku alkalmas **imakönyvek, díszművek és ifjúsági olvasmányok** jutányosan kaphatók a

Szent-István-Társulat

..... könyvkiadóhivatalában.

Alapítási év: 1880.

Alapítási év: 1880.

Felől nem molható és legjobb ti. tája a világnak!

Általános Gallus-tintapor.

Rögtön elkészíthető a legkitünőbb minőségű

bogárteke vagy **színes író- és másoló-tinta.**

KÜLÖNLEGESSÉG: iskolatinta.

1 kilogramostól 5-ig terjedő bődönökben, ára kgkint 4 korona. — 1 kg. 20-25 liter kítűnő tintát ad. 1 liter kész tinta előállítási költsége 16-20 fillér.

Mindenmü felvilágosítással szolgáló **jegyzék** kívánatra ingyen és bérmentve. A megrendelések lebonyolítása az üzletmenet egyszerűsítése végett **utánvétellel** történnek. **Magyar levelezés.**

Köppl-féle tinta-preparátumok gyára

W. LAMPEL, BÖHM.-LEIPA.

1071 5-10

HIRDETÉSEKET

felvesz a
kiadóhivatal

A Richter-féle
**Horgony-
Kőépítő-
szekerények**

úgy mint eddig a gyermekek kedvenc játéka!

Az egyedüli játékszer, amellyel a gyermekek állandóan szívesen foglalkoznak, ezért tartóssági szempontból a legolcsóbb játékszer is. Az egyedüli játékszer is, amely mindenkor **Ki-egészítőszerkevények** és **Hidépítőszerkevények** által oly nagyságra és tökéletességre hozható, hogy még szakemberek is szívesen foglalkoznak a **pompás magas- és hidépítmények** felállításával. Aki gyermekeit egy valóban kitűnő karácsonyi ajándékkal akarja meglepni, egy ajándékkal, amely nemesek mulattatólag, fanem ótatatólag is hat, az csak egy **valódi Horgony-Kőépítőszerkevényt** választhat, amely minden játékárny-kereskedésben raktáron van; azonban csak a híres eredeti gyártmányt a **Horgony**-jeggyel fogadjuk el. Az új építőszerkevény-árjegyzéket bérmentve beküldi

Richter F. Ad. és Ta.,

királyi udvari és kamarai szállítók, Bécs, I., Operngasse 10.

Megjelent és kapható!

A Földrajztanítás Vezérkönyve I. kötete.

A földrajzi alapfogalmak, szülőföldismeret és **iskolai kirándulások módszeres feldolgozása** a III. elemi osztályban. Második kiadás. Ára **3 kor.** Kapható: **VADAY JÓZSEF-NÉL, NAGYVÁRAD.**

Egyesített

Szépírási és Helyesírási Gyakorlatok

a II., III., IV., V. és VI. elemi osztályok számára, egy kötetben, mintatárral. Ára **40 fill.** Megrendelhető a szerző: **VADAY JÓZSEF** íg.-tanító címén, **NAGYVÁRADON.** Sok táblai írástól felmenti a tanítót! Mutatványt a szerző készséggel küld. 1372 1-3

A nm. m. k. vallás- és közoktatásügyi miniszter által 104988 909. sz. alatt engedélyezve.

MAGYAR SZÉPIRÁS

a neve ama igen célszerű és legolcsóbb írófüzet-sorozatnak, amely Szirmai József nyomán átdolgozott kiadásban megjelent. Minden oldal első sora kaligrafikus előírás, célszerűen fokozatos tanmenet szerint 12 szám. **Ára pedig: 00000000**

CSAK 2 FILLÉR

100 db., vegyesen is, K 1.50. Mutatványsorozatot 30 f. beküldése esetén (bélyegeken is) bérment. küld

HOROVITZ ADOLF Nagyszombat.

RIGLER JÓZSEF EDE

□ PAPIRNEMÜGYÁR RÉSZVÉNYTÁRSASÁG □

BUDAPEST
VI, RÓZSA-UTCA 55.

Chromolitografiai műintézet és könyvnyomda

készít: részvényeket, csekk, pénztárjegyeket, takarékpénztári betétkönyvecskéket, plakátokat művészi kivitelben. □

Vonalzó-intézet és üzleti könyvek gyárában kitűnő anyagból laposan nyíló üzleti könyvek, másoló- és jegyzet-könyvek. □

Iskolai felszerelések, u. m.: irkák, gyakorlatok, rajzfüzetek, rajztömbök, vázla könyvek stb. készülnek.

Levélboríték- és levélpapir-osztályban állandóan diszes levélpapir- és boríték-különlegességek csinos dobozokban, eljegyzési és névjegykártyák készülnek.

„Adria“-szárzlemezek, fényképészeti kartonok és felszerelések. □

Gizella-Telepi fanemügyár modern iroda-berendezések, iskolai és mérnöki rajz- és írószerek lerakata.

HARMONIUMOK.

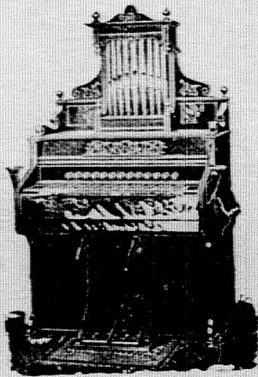
A gyönyörű hang, melyet a világnru és elismert legjobb gyártmányú amerikai rendszernek elms szerkezete elővarazsol, önmagának zeng dícséretet. Pedálos harmoniumok orgona méreteken. Ezen általános elismert remek műveket bocsát ki

STOWASSER JÁNOS csász. és királyi udvari szállító.

Első magy vill. erőre berend. hangszergyár
Budapest, II., Lánchid-utca 5. szám.

Gyár: Öntőház-utca 3. sz.

Magyarország legnagyobb varrós és fuvós hangszerek gyára

Továbbá ajánlja saját gyárában készült elismert kiváló minőségű összes furós, vonós és fuvós hangszereit. Saját találmányú (Rákóczi) Tárógató; általános elismert legjobb, soló hangszerré általam konstrualtatott. Iskolával 35 frtól tefelé.

Hangfokozó gerenda, mely által harmely hegedű, gordonka beillesztése után sokkal jobb, erősebb és lágyabb hangot nyer.

Biztos siker. Tanerőknek kedvezmény.

Árjegyzék minden egyes hangszerről külön kívánatra bérmentve küldetik.

Hegedűk, cimbalmok,

fuvolák, gordonkák, citterák, gittárok, grammophonok és egyéb hangszerek, csakis elsőrendű gyártmányok,

**rendkívül olcsó
árban.**

Kérjen hangszer-árjegyzéket.

Rudas Zsigmond

Budapest, VII. kerület,
Erzsébet-körút 48. sz.

Elismert elsőrangú műrekek csak a Zimmermann-féle harmoniumok!

Az előkelő valódi Zimmermann-féle

HARMONIUMOK

legelőnyösebben beszerezhetők közvetlen a monarchia vezér-kepviseletől.

HÖRL NÁNDOR
Pozsony, Ferenciek-tere 4.

Főtiszt. papság és tanároknak kényelmes részletfizetés.

Harmonium-katalogus ingyen!

Üzletek: Lipse, Szent-Pétervár, Moszkva, Riga és London.

Az O. K. Tanügyi Tanács által engedélyezett és véglegesen módosított:

Váltószám-gép és vezérkönyv	23	K
Méterrúddal és órával	30	«
Összes mértékkel	40	«

Kérem gyorsan megrendelni, hogy újévig eleget tehessek!
Dr. Ében Mihály Nagykőrös.

1255 4-6

Minden iskola kötelező felszerelési tárgyat képezi (80330/IV—b. 1905. miniszteri rendelete) a remek kivitelű

Óvakodjunk a szeszitaloktól

c. falikép. — Ára K 2. Porto 50 fill.

Kiadja a 1348 2-7

POLATSEK-féle könyvkiadó-hivatal
Temesvár.

Orgona-harmoniumokat

mindkét rendszer szerint legolcsóbban szállít

PAJKR REZSŐ ÉS TSA

Budapest, X., Delej-utca 25/B (Tisztviselőtelep).

Pedálos harmoniumok mindkét rendszer szerint és minden nagyságban pontos orgona-méretekkel templomi, szemináriumi részére és mint a korábbi orgonák.

Bérmentes szállítás az utolsó vasuti állomásig.

Tanerőknek s lelkészeknek különös százelkedmény. Árjegyzék ingyen és bérmentve. Részletfizetés engedélyezve.

93